

॥ नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ॥

सुत्तन्तपिटक

मज्झिमनिकाय

मूलपण्णासपाळि

संगायनस्स पुच्छा विस्सज्जना

पुच्छा — पठममहासंगीतिकाले आवुसो धम्मसंगाहका महाकस्सपादयो महाथेरवरा दीघनिकायं संगायित्वा तदनन्तरं किं नाम पावचनं संगायिसु ।

विस्सज्जना — पठममहासंगीतिकाले भन्ते धम्मसंगाहका महाकस्सपादयो महाथेरवरा दीघनिकायं संगायित्वा तदनन्तरं मज्झिमं नाम निकायं संगायिसु ।

पुच्छा — मज्झिमनिकायो नाम आवुसो मूलपण्णासको मज्झिम पण्णासको उपरिपण्णासकोति पण्णासकवसेन तिविधो, तत्थ कतरं पण्णासकं पठमं संगायिसु ।

विस्सज्जना — तीसु भन्ते पण्णासकेसु मूलपण्णासकं नाम पावचनं धम्मसंगाहका महाथेरवरा पठमं संगायिसु ।

पुच्छा — मूलपण्णासकेपि आवुसो पञ्चवग्गा पण्णास च सुत्तानि, तेसु कतरं वग्गं कतरञ्च सुत्तं पठमं संगायिसु ।

विस्सज्जना — मूलपण्णासके भन्ते पञ्चसु वग्गेसु पठमं मूलपरियायवग्गं पण्णासकेसु च सुत्तेसु पठमं मूलपरियायसुत्तं संगायिसु ।

साधु आवुसो मयम्पि दानि ततोयेव पट्ठाय संगीतिपुब्बङ्गमानि पुच्छाविस्सज्जनकिच्चानि कातुं समारभाम ।

मूलपरियायसुत्त

पुच्छा — तेन आवुसो भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन मूलपरियायसुत्तं कत्थं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — उक्कट्ठायं भन्ते पञ्चसते ब्राह्मणकुला पब्बजिते आरब्भ भासितं, पञ्चसता भन्ते ब्राह्मणकुला पब्बजिता भिक्खू परियत्तिं निस्साय मानं उप्पादेसुं, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — तं पनावुसो सुत्तं भगवता कतिहि वारेहि कतिहि च अन्तोगधपदेहि विभजित्वा भासितं ।

विस्सज्जना — तं पन भन्ते मूलपरियायसुत्तं भगवता अट्टहि च वारेहि चतुवीसतिया च अन्तोगधपदेहि विभजित्वा देसितं ।

सब्बासवसुत्त

पुच्छा — दुतियं पनावुसो सब्बासवसुत्तं भगवता कत्थ कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सब्बासवसुत्तं पन भन्ते भगवता सावत्थियं सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

पुच्छा — तत्थावुसो भगवता आसवा कतिहि पकारेहि विभजित्वा दस्सिता ।

विस्सज्जना — सत्तहि भन्ते पकारेहि विभजित्वा आसवा भगवता पकासिता ।

धम्मदायादसुत्त

पुच्छा — धम्मदायादसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं, भगवतो च भन्ते भिक्खुसङ्घस्स च तदा महालाभसक्कारो उदपादि, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — तत्थावुसो द्वे अनुसन्धयो, तेसु पठमे अनुसन्धिहि कथं भगवता भिक्खूनां ओवादो दिन्नो ।

विस्सज्जना — पठमे भन्ते अनुसन्धिहि धम्मदायादा मे भिक्खवे भवथ मा आमिसदायादा, अत्थि मे तुम्हेसु अनुकम्पा, किन्ति मे सावका धम्मदायादा भवेय्युं नो आमिसदायादाति एवमादिना भगवता भिक्खूनां ओवादो दिन्नो ।

धम्मदायादा मे भिक्खवे भवथ मा आमिसदायादा, अत्थि मे तुम्हेसु अनुकम्पा किन्ति मे सावका धम्मदायादा भवेय्युं, नो आमिसदायादा ।

पुच्छा — दुतिये पनावुसो अनुसन्धिहि आयस्मता सारिपुत्तत्थेरेन धम्मसेनापतिना कीदिसी धम्मदेसना विभजित्वा पकासिता ।

विस्सज्जना — दुतिये पन भन्ते अनुसन्धिहि आयस्मता सारिपुत्तत्थेरेन धम्मसेनापतिना सत्थु पविवित्तस्स विहरतो सावकानं विवेकं अननुसिक्खतं तीहि ठानेहि गारयुत्तं, अनुसिक्खन्तानञ्च तीहि ठानेहि पासंसतं, सोळस च पापके धम्मे तेसञ्च पहानाय मज्झिमा पटिपदा विभजित्वा पकासिता ।

भयभेरवसुत्त

पुच्छा — भयभेरवसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते जाणुस्सोणिं ब्राह्मणं आरब्भ भासितं, जाणुस्सोणि भन्ते ब्राह्मणो भगवन्तं

उपसङ्कमित्वा एतदवोच “ये मे भो गोतम कुलपुत्ता भवन्तं गोतमं उद्दिस्स सद्धा अगारस्मा अनगारियं पब्बजिता, भवं तेसं गोतमो पुब्बङ्गमो, भवं

तेसं गोतमो बहुकारो, भवं तेसं गोतमो समादपेता, भोतो च पन गोतमस्स सा जनता दिट्ठानुगतिं आपज्जती”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

अनङ्गणसुत्त

पुच्छा — अनङ्गणसुत्तं पनावुसो कत्थ कं आरब्भ केन भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ आयस्मता सारिपुत्तत्थेरेन धम्मसेनापतिना भासितं ।

आकङ्खेय्यसुत्त

पुच्छा — आकङ्खेय्यसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

वत्थसुत्त

पुच्छा — वत्थसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

सल्लेखसुत्त

पुच्छा — सल्लेखसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते आयस्मन्तं महाचुन्दं आरब्भ भासितं, आयस्मा महाचुन्दो भन्ते भगवन्तं उपसङ्कमित्वा एतदवोच “या इमा भन्ते अनेकविहिता दिट्ठियो लोके उप्पज्जन्ति, अत्तवादपटिसंयुत्ता वा लोकवादपटिसंयुत्ता वा, आदिमेव नु खो भन्ते भिक्खुनो मनसिकरोतो एवमेतासं दिट्ठीनं पहानं होति, एवमेतासं दिट्ठीनं पटिनिस्सग्गो होती”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — तत्थ च आवुसो कति परियाया कति च अन्तोगधपदानि भगवता विभजित्वा पकासितानि ।

विस्सज्जना — तत्थ भन्ते पच्च परियाया चतुत्तलीस च अन्तोगधपदानि भगवता वित्थारेण भासितानि ।

सम्मादिसुत्त

पुच्छा — सम्मादिसुत्तं पनावुसो कत्थ कं आरब्भ केन भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्ध आयस्मता सारिपुत्तत्थेरेन धम्मसेनापतिना भासितं ।

पुच्छा — कस्स आवुसो वचनं ।

विस्सज्जना — भगवतो भन्ते वचनं अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

पुच्छा — केनावुसो आभतं ।

विस्सज्जना — परम्पराय भन्ते आभतं ।

महासतिपट्टानसुत्त

पुच्छा — महासतिपट्टानसुत्तं पनावुसो योगावचरानं बहुपकारत्ता दीघनिकाये च इध चाति द्वीसु निकायेसु पोरणकेहि संगीतिकारेहि द्विक्खत्तुं संगायित्वा वित्थारेन पतिट्ठापितं, तं अम्हेहि दीघनिकाये यथानुप्पत्तवसेन पुच्छितञ्च विस्सज्जितञ्च । तथापि योगावचरानं बहुपकारत्तायेव तं इदानीपि यथानुप्पत्तवसेन पुन पुच्छिस्सामि, तं पनेतं आवुसो महासतिपट्टानसुत्तं भगवता कथं कं आरब्ध भासितं ।

विस्सज्जना — कुरुसु भन्ते कम्मासधम्मे नाम कुरून् निगमे सम्बहुले भिक्खू आरब्ध भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ आनापानस्सति कायानुपस्सना भगवता विभजित्वा पकासिता ।

विस्सज्जना — इध भिक्खवे भिक्खु अरज्जगतो वा रुक्खमूलगतो वा सुज्जागारगतो वा निसीदति पल्लङ्कं आभुजित्वा उजुं कायं पणिधाय परिमुखं सति उपट्ठपेत्वा सो सतोव अस्ससति, सतोव पस्ससति, दीघं वा अस्ससन्तो ‘दीघं अस्ससामी’ति पजानाति, दीघं वा पस्ससन्तो ‘दीघं पस्ससामी’ति पजानाति, एवमादिना भन्ते तत्थ आनापानस्सति कायानुपस्सना भगवता विभजित्वा पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ इरियापथकायानुपस्सना भगवता विभजित्वा पकासिता ।

विस्सज्जना — पुन चपरं भिक्खवे भिक्खु गच्छन्तो वा गच्छामीति पजानाति, ठितो वा ठितोम्हीति पजानाति, निसिन्नो वा निसिन्नोम्हीति पजानाति, सयानो वा सयानोम्हीति पजानाति, एवमादिना भन्ते भगवता इरियापथकायानुपस्सना भावना विभजित्वा पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ सम्पजज्जकायानुपस्सना भगवता विभजित्वा पकासिता ।

विस्सज्जना — पुन चपरं भिक्खवे भिक्खु अभिक्कन्ते पटिक्कन्ते सम्पजानकारी होति, आलोकिते विलोकिते सम्पजानकारी होति, समिज्जिते पसारिते सम्पजानकारी होति, सङ्घाटिपत्तचीवरधारणे सम्पजानकारी होति, असिते पीते खायिते सायिते सम्पजानकारी होति, उच्चारपस्सावकम्मे सम्पजानकारी होति, गते ठिते निसिन्ने सुत्ते जागरिते भासिते तुण्हीभावे सम्पजानकारी होति, एवमादिना भन्ते भगवता तत्थ सम्पजज्जकायानुपस्सना विभजित्वा पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ पटिकूलमनसिकारकायानुपस्सना भगवता विभजित्वा पकासिता ।

विस्सज्जना — पुन चपरं भिक्खवे भिक्खु इममेव कायं उद्धं पादतला अधो केसमत्थका तचपरियन्तं पूरं नानप्पकारस्स असुचिनो पच्चवेक्खति अत्थि इमस्मिं काये केसालोमा नखा दन्ता तचो एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता पटिकूलमनसिकारकायानुपस्सना विभजित्वा पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ धातुमनसिकारकायानुपस्सना भगवता विभजित्वा पकासिता ।

विस्सज्जना — पुन चपरं भिक्खवे भिक्खु इममेव कायं यथाठितं यथापणिहितं धातुसो पच्चवेक्खति अत्थि इमस्मिं काये पथवीधातु आपोधातु तेजोधातु वायोधातु एवमादिना भन्ते भगवता धातुमनसिकारकायानुपस्सना विभजित्वा पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ नव सिवथिककायानुपस्सना भगवता विभजित्वा पकासिता ।

विस्सज्जना — पुन चपरं भिक्खवे भिक्खु सेय्यथापि पस्सेय्य सरीरं सिवथिकाय छड्डितं एकाहमतं वा द्वीहमतं वा तीहमतं वा उद्धुमातकं विनीलकं विपुब्बकजातं सो इममेव कायं उपसंहरति “अयम्पि खो कायो एवंधम्मो एवंभावी एवंअनतीतो”ति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता नव सिवथिककायानुपस्सना भावना विभजित्वा पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ वेदनानुपस्सना भगवता विभजित्वा देसिता ।

विस्सज्जना — इध भिक्खवे भिक्खु सुखं वा वेदनं वेदयमानो “सुखं वेदनं वेदयामी”ति पजानाति, दुखं वा वेदनं वेदयमानो “दुखं वेदनं वेदयामी”ति पजानाति, अदुखमसुखं वा वेदनं वेदयमानो “अदुखमसुखं वेदनं वेदयामी”ति पजानाति, एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता वेदनानुपस्सना विभजित्वा पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ चित्तानुपस्सना भगवता विभजित्वा देसिता ।

विस्सज्जना — इध भिक्खवे भिक्खु सरागं वा चित्तं “सरागं चित्तं”न्ति पजानाति, वीतरागं वा चित्तं “वीतरागं चित्तं”न्ति पजानाति, सदोसं वा वीतदोसं वा समोहं वा वीतमोहं वा संखित्तं वा चित्तं “संखित्तं चित्तं”न्ति पजानाति, विक्खित्तं वा चित्तं “विक्खित्तं चित्तं”न्ति पजानाति, एवमादिना तत्थ भगवता चित्तानुपस्सना विभजित्वा पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ धम्मानुपस्सना भगवता विभजित्वा देसिता, तं सङ्खेपमत्तेनेव विस्सज्जेहि ।

विस्सज्जना — इध भिक्खवे भिक्खु धम्मेसु धम्मानुपस्सी विहरति, पञ्चसु नीवरणेसु एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता पञ्चहि पब्बेहि धम्मानुपस्सना विभजित्वा पकासिता ।

चूळसीहनादसुत्त

पुच्छा — चूळनसीहनादसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते परिहीनलाभसक्कारे नानातिथिये आरब्ध भासितं, नानातिथिया भन्ते परिहीनलाभसक्कारा तेसु तेसु ठानेसु परिदेविंसु, चतस्सो च भन्ते परिसा भगवतो एकमत्थं आरोचेसुं, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

महासीहनादसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन महासीहनादसुत्तं कत्थ कं आरब्ध किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — वेसालियं भन्ते सुनक्खत्तं लिच्छविपुत्तं आरब्ध भासितं, सनुक्खत्तो भन्ते लिच्छविपुत्तो अचिरपक्कन्तो होति इमस्मा धम्मविनया, सो वेसालियं परिसति एवं वाचं भासति “नत्थि समणस्स गोतमस्स उत्तरिमनुस्सधम्मा अलमरियजाणदस्सनविसेसो, तक्कपरियाहतं समणो गोतमो धम्मं देसेति वीमंसानुचरितं सयं पटिभानं । यस्स च ख्वास्स अत्थाय धम्मो देसितो, सो निव्याति तक्करस्स सम्मा दुक्खक्खयाया”ति, एतमत्थं भन्ते आयस्मा सारिपुत्तो भगवतो आरोचेसि, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कति पनावुसो तत्थ भगवता तथागतस्स तथागतबलानि विभजित्वा पकासितानि, येहि बलेहि समन्नागतो तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

विस्सज्जना — दस भन्ते तथागतस्स तथागतबलानि भगवता विभजित्वा पकासितानि, येहि बलेहि समन्नागतो तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता चतुवेरज्जजाणानि विभजित्वा पकासितानि, येहि वेसारज्जेहि समन्नागतो तथागतो आसभं ठानं पटिजानाति, परिसासु सीहनादं नदति, ब्रह्मचक्कं पवत्तेति ।

विस्सज्जना — खीणासवस्स ते पटिजानतो इमे आसवा अपरिक्खीणाति तत्र वत मं समणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा कोचि वा लोकस्मिं सहधम्मेन पटिचोदेस्सतीति निमित्तमेतं सारिपुत्त न समनुपस्सामि, एतमहं सारिपुत्त निमित्तं असमनुपस्सन्तो खेमप्पत्तो अभयप्पत्तो वेसारज्जप्पत्तो विहरामि । एवमादिना भन्ते तत्थ चतुवेसारज्जजाणानि भगवता वित्थारेण विभजित्वा पकासितानि ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता पञ्चगतिपरिच्छेदजाणं विभजित्वा पकासितं ।

विस्सज्जना — पञ्च खो इमा सारिपुत्त गतियो, कतमा पञ्च, निरयो तिरच्छानयोनि पेत्तिविसयो मनुस्सा देवा, एवमादिना भन्ते भगवता तत्थ पञ्चगतिपरिच्छेदकजाणं विभजित्वा पकासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ तथागतो अत्तनो पञ्चावेय्यत्तिया अपरिहानिं पकासेसि ।

विस्सज्जना — सन्ति खो पन सारिपुत्त एके समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठिनो यावदेवायं भवं पुरिसो दहरो होति, एवमादिना भन्ते तत्थ तथागतो अत्तनो पञ्चावेय्यत्तिया अपरिहानिं पकासेसि ।

महादुक्खकखन्धसुत्त

पुच्छा — महादुक्खकखन्धसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते अज्जतित्थिये आरब्धं भासितं, सम्बहुला भन्ते अज्जतित्थिया भिक्खू एतदवोचुं “समणो आवुसो गोतमो कामानं परिज्जं पज्जपेति, मयम्पि कामानं परिज्जं पज्जपेम, समणो आवुसो गोतमो रूपानं वेदनानं परिज्जं पज्जपेति, मयम्पि रूपानं वेदनानं परिज्जं पज्जपेम, इध नो आवुसो को विसेसो, को अधिप्पयासो, किं नानाकरणं समणस्स वा गोतमस्स अम्हाकं वा यदिदं धम्मदेसनाय वा धम्मदेसनं अनुसासनिया वा अनुसासनि”न्ति, एतमत्थं भिक्खू भगवतो आरोचेसुं, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

चूळदुक्खकखन्धसुत्त

पुच्छा — चूळदुक्खकखन्धसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सक्केसु भन्ते कपिलवत्थुस्मिं महानामं सक्कं आरब्धं भासितं, महानामो भन्ते सक्को भगवन्तं उपसङ्गमित्वा एतदवोच “दीघरत्ताहं भन्ते भगवता एवं धम्मं देसितं आजानामि ‘लोभो चित्तस्स उपक्किलेसो, दोसो चित्तस्स उपक्किलेसो, मोहो चित्तस्स उपक्किलेसो’ति, एवञ्चाहं भन्ते भगवता धम्मं देसितं आजानामि ‘लोभो चित्तस्स उपक्किलेसो, दोसो चित्तस्स उपक्किलेसो, मोहो चित्तस्स उपक्किलेसो’ति । अथ च पन मे एकदा लोभधम्मापि चित्तं परियादाय तिड्ढन्ति, दोसधम्मापि चित्तं परियादाय तिड्ढन्ति, मोहधम्मापि चित्तं परियादाय तिड्ढन्ति, तस्स मय्हं भन्ते एवं होति ‘को सु नाम मे धम्मो अज्झत्तं अप्पहिनो, येन मे एकदा लोभधम्मापि चित्तं परियादाय तिड्ढन्ति, दोसधम्मापि चित्तं परियादाय तिड्ढन्ति, मोहधम्मापि चित्तं परियादाय तिड्ढन्ती’ति”, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

अनुमानसुत्त

पुच्छा — अनुमानसुत्तं पनावुसो कत्थं कं आरब्धं केन भासितं ।

विस्सज्जना — भग्गेसु भन्ते सुसुमारगिरे भेसकळावने आयस्मता महामोग्गल्लानत्थेरेन सम्बहुले भिक्खू आरब्धं भासितं ।

चेतोखिलसुत्त

पुच्छा — चेतोखिलसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थं कं आरब्धं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्धं भासितं ।

वनपत्थसुत्त

पुच्छा — वनपत्थसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थं कं आरब्धं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

मधुपिण्डकसुत्त

पुच्छा — मधुपिण्डकसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सक्केसु भन्ते दण्डपाणिं सक्कं आरब्भ भासितं, दण्डपाणि भन्ते सक्को भगवन्तं उपसङ्कमित्वा एतदवोच “किं वादी समणो किमक्खायी”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

द्वेधावितक्कसुत्त

पुच्छा — द्वेधावितक्कसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

वितक्कसण्ठानसुत्त

पुच्छा — वितक्कसण्ठानसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

ककचूपमसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो भगवता...पे०... सम्मासम्बुद्धेन ककचूपमसुत्तं कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते आयस्मन्तं मोळियफग्गुनं आरब्भ भासितं, आयस्मा भन्ते मोळियफग्गुनो भिक्खुनीहि सद्धिं अतिवेलं संसट्ठो विहरति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — अथ खो आवुसो आयस्मतो मोळियफग्गुनस्स तं भगवतो ओवादं सुत्वा कथं चित्तं उप्पन्नं, कथञ्च भगवा उत्तरि भिक्खून् ओवादमदासि ।

विस्सज्जना — अथ खो भन्ते मोळियफग्गुनस्स भगवतो इमं ओवादं सुत्वा भिक्खुनिसंसग्गतो ओरमिस्सामि विरमिस्सामीतिपि चित्तं न उप्पन्नं, असंवरमेव भन्ते चित्तं उप्पन्नं, भगवा च भन्ते आराधयिसु वत मे भिक्खवे भिक्खू एकं समयं चित्तं, एवमादिना उत्तरि भिक्खून् ओवादमदासि ।

उभतो दण्डकेन चेपि भिक्खवे ककचेन चोरा ओचरका अङ्गमङ्गानि ओकन्तेय्युं ।

अलगहूपमसुत्त

पुच्छा — अलगहूपमसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते अरिट्ठं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं आरब्ध भासितं, अरिट्ठस्स भन्ते भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजादामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता, ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — अथ खो आवुसो आयस्मतो अरिट्ठस्स गद्धबाधिपुब्बस्स कथं चेतसो परिवितक्को उदपादि, कथञ्च भगवा उत्तरि भिक्खुनं धम्मदेसनं पवत्तेसि ।

विस्सज्जना — अथ खो भन्ते अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स “किञ्चापि मं भगवा मोघपुरिसवादेन वदेसि, न खो पन मे मग्गफलानं उपनिस्सयो न होति, स्वाहं आरभित्वा घट्टेत्वा मग्गफलानि निब्बत्तेस्सामी”ति, एवं खो भन्ते चेतसो परिवितक्को उदपादि, भगवा च भन्ते दुप्पञ्जस्स अलगहूपमं दस्सेत्वा अलगहूपमं परियत्तिञ्च दस्सेत्वा पञ्जवतो अलगहूपमाय च कुल्लूपमाय च पञ्जवतो निस्सरणपरियत्तिं दस्सेत्वा छ च दिट्ठिद्वानानि, तेसञ्च छन्नं दिट्ठिद्वानानं विनिवेठनाकारं दस्सेत्वा परियोसाने च खन्धकम्मद्वानं अरहत्तनिकूटेन दस्सेत्वा उत्तरि भिक्खुनं धम्मकथं पवत्तेसि ।

वम्मिकसुत्त

पुच्छा — धम्मिकसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्ध किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते आयस्मन्तं कुमारकस्सपं आरब्ध भासितं । आयस्मा भन्ते कुमारकस्सपो भगवन्तं उपसङ्गमित्वा वम्मिकपञ्चं पुच्छि, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

रथविनीतसुत्त

पुच्छा — रथविनीतसुत्तं पनावुसो कथं केन भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते आयस्मता च सारिपुत्तत्थेरेन धम्मसेनापतिना आयस्मता च पुण्णेन मन्ताणिपुत्तेन अञ्जमञ्जं पुच्छाविस्सज्जनवसेन भासितं ।

निवापसुत्त

पुच्छा — निवापसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्ध भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्ध भासितं ।

पुच्छा — इमस्मिं आवुसो सुत्ते को निवापो को नेवापिको का नेवापिकपरिसा का मिगजाता कथञ्चेतिस्सा उपमाय अत्थो दट्ठब्बो ।

विस्सज्जना — इमस्मिं भन्ते सुत्ते निवापोति खो भन्ते पञ्चन्नेतं कामगुणानं अधिवचनं, नेवापिकोति खो भन्ते मारस्सेतं पापिमतो अधिवचनं, नेवापिकपरिसाति खो भन्ते मारपरिसायेतं अधिवचनं, मिगजाताति खो भन्ते समणब्राह्मणानमेतं अधिवचनं, इमस्मिं भन्ते सुत्ते एतस्स अत्थो एवं दट्ठब्बो ।

पासरासिसुत्त

पुच्छा — केनावुसो भगवता...पे०... सम्मासम्बुद्धेन पासरासिसुत्तं कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्धं भासितं, सम्बहुला भन्ते भिक्खू रम्मकस्स ब्राह्मणस्स अस्समे भगवन्तं आरब्धं धम्मिया कथाय सन्निसीदिसु, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — अथ खो आवुसो तेसं सम्बहुलानं भिक्खूनां धम्मिया कथाय सन्निसिन्नानं कीदिसं धम्मकथं कथेसि ।

विस्सज्जना — साधु भिक्खवे एतं खो भिक्खवे तुम्हाकं पतिरूपं कुलपुत्तानं सद्धा अगारस्मा अनगारियं पब्बजितानं, यं तुम्हे धम्मिया कथाय सन्निसीदेय्याथ, सन्निपतितानं वो भिक्खवे द्वयं करणीयं धम्मी वा कथा अरियो वा तुण्हीभावो । द्वेमा भिक्खवे परियेसना अरिया च परियेसना अनरिया च परियेसना । एवमादिना भन्ते भगवा सन्निपतितानं तेसं भिक्खूनां अरियपरियेसनञ्च अनरियपरियेसनञ्च विभजित्वा देसेसि ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो भगवा अत्तनापि अनरियपरियेसनं पहाय अरियपरियेसनाय परियेसितभावं पकासेसि ।

विस्सज्जना — अहमि सुदं भिक्खवे पुब्बेव सम्बोधा अनभिसम्बुद्धो बोधिसत्तोव समानो अत्तना जातिधम्मो समानो जातिधम्मंयेव परियेसामि, अत्तना जराधम्मो ब्याधिधम्मो मरणधम्मो सोकधम्मो संकिलेसधम्मो समानो संकिलेसधम्मंयेव परियेसामि । एवमादिना भन्ते भगवा अत्तनापि अनरियपरियेसनं पहाय अरियपरियेसनाय परियेसितभावं पकासेसि ।

पुच्छा — एवं पठमाभिसम्बुद्धस्स आवुसो भगवतो अजपालनिग्रोधरुक्खमूले निसिन्नस्स धम्मदेसनाय कतसन्निट्ठानस्स कीदिसो

चेतसो परिवितक्को उदपादि, कथञ्च धम्मदेसनाय चारिका अहोसि, कथञ्च पठमा धम्मदेसना अहोसि ।

विस्सज्जना — “कस्स नु खो अहं पठमं धम्मं देसेय्यं, को इमं धम्मं खिप्पमेव आजानिस्सती”ति एवं खो भन्ते भगवतो पठमाभिसम्बुद्धस्स अजपालनिग्रोधरुक्खमूले धम्मदेसनाय कतसन्निट्ठानस्स परिवितक्को उदपादि, अथ भन्ते भगवा उरुवेलायं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन बाराणसी, तेन पदसायेव चारिकं पक्कामि धम्मदेसनाय, द्वेमे भिक्खवे अन्ता पब्बजितेन न सेवितब्बा, कतमे द्वे, यो चायं कामेसु कामसुखल्लिकानुयोगो हीनो गाम्मो पोथुज्जनिको अनरियो अनत्तसंहितो, एवमादिना भन्ते भगवतो पठमा धम्मदेसना अहोसि ।

सब्बाभिभू सव्वविदूहमस्मि,
सव्वधम्मेषु अनूपलित्तो ।
सव्वज्जहो तण्हाक्खये विमुत्तो,
सयं अभिज्जाय कमुद्दिसेय्यं ॥

पुच्छा — कथञ्चावुसो भगवा पासरासिउपमाय तं देसनं परिनिट्ठापेसि ।

विस्सज्जना — पज्जिमे भिक्खवे कामगुणा, कतमे पज्ज, चक्खुविज्जेय्या रूपा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा

कामूपसंहिता रजनीया । सोतविज्जेय्या सद्दा । घानविज्जेय्या गन्धा । जिह्वाविज्जेय्या रसा । कायविज्जेय्या फोटुब्बा इट्ठा कन्ता मनापा पियरूपा कामूपसंहिता रजनीया । इमे खो भिक्खवे पञ्च कामगुणा । ये हि केचि भिक्खवे समणा वा ब्राह्मणा वा इमे कामगुणे गथिता मुच्छिता अज्झोपन्ना अनादीनवदस्साविनो अनिस्सरणपज्जा परिभुज्जन्ति, ते एवमस्सु वेदितब्बा “अनयमापन्ना ब्यासनमापन्ना यथाकामकरणीया पापिमतो”, एवमादिना भन्ते भगवा पासरासिउपमाय धम्मदेसनं परिनिट्ठापेसि ।

चूळहत्थिपदोपमसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो जानता...पे०... सम्मासम्बुद्धेन चूळहत्थिपदोपमसुत्तं कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते जाणुस्सोणिं ब्राह्मणं आरब्धं भासितं । जाणुस्सोणिं भन्ते ब्राह्मणो भगवन्तं उपसङ्गमित्वा यावतको अहोसि पिलोतिकेन परिब्बाजकेन सद्धिं कथासल्लापो, तं सब्बं भगवतो आरोचेसि, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो भगवा हत्थिपदोपमं वित्थारेन परिपूरेत्वा देसेसि ।

विस्सज्जना — “न खो ब्राह्मण एत्तावता हत्थिपदोपमो वित्थारेन परिपूरो होति, अपि च ब्राह्मण यथा हत्थिपदोपमो वित्थारेन परिपूरो होति, तं सुणाहि साधुकं मनसिकरोहि भासिस्सामी”ति, एवमादिना भन्ते भगवा हत्थिपदोपमं परिपूरेत्वा ब्राह्मणस्स जाणुस्सोणिस्स देसेसि ।

महाहत्थिपदोपमसुत्त

पुच्छा — महाहत्थिपदोपमसुत्तं पनावुसो कथं कं आरब्धं केन भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्धं आयस्मता सारिपुत्तत्थेरेन धम्मसेनापतिना भासितं ।

महासारोपमसुत्त

पुच्छा — महासारोपमसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते देवदत्तं आरब्धं भासितं, देवदत्तो भन्ते सङ्गं भिन्दित्वा रुहिरुप्पादकम्मं कत्वा अचिरपक्वन्तो होति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

चूळसारोपमसुत्त

पुच्छा — चूळसारोपमसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते पिङ्गलकोच्छं ब्राह्मणं आरब्धं भासितं, पिङ्गलकोच्छो भन्ते ब्राह्मणो भगवन्तं उपसङ्गमित्वा पज्जं पुच्छि, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

चूळगोसिङ्गसुत्त

पुच्छा — चूळगोसिङ्गसुत्तं पनावुसो भगवता कथं केन सद्धिं भासितं ।

विस्सज्जना — नाभिके भन्ते गोसिङ्गसालवनदाये आयस्मता अनुरुद्धत्थेरेन सद्धिं भासितं ।

महागोसिङ्गसुत्त

पुच्छा — महागोसिङ्गसुत्तं पनावुसो भगवता कथं केन सद्धिं भासितं ।

विस्सज्जना — गोसिङ्गसालवनदाये भन्ते आयस्मता च सारिपुत्तत्थेरेन धम्मसेनापतिना आयस्मता च महामोग्गल्लानत्थेरेन सद्धिं भासितं ।

महागोपालकसुत्त

पुच्छा — महागोपालकसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्धं भासितं ।

चूळगोपालकसुत्त

पुच्छा — चूळगोपालकसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं भासितं ।

विस्सज्जना — वज्जीसु भन्ते उक्कचेलायं गङ्गाय नदिया तीरे सम्बहुले भिक्खू आरब्धं भासितं ।

चूळसच्चकसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो जानता...पे०... सम्मासम्बुद्धेन चूळसच्चकसुत्तं कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — वेसालियं भन्ते सच्चकं निगण्ठपुत्तं आरब्धं भासितं, सच्चको निगण्ठपुत्तो महतिया लिच्छविपरिसाय सद्धिं येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं एतदवोच “कथं पन भवं गोतमो सावके विनेति, कथं भागा च पन भोतो गोतमस्स सावकेसु अनुसासनी बहुला पवत्तती”ति, अथ भन्ते भगवता अनिच्चवादे च अनत्तवादे च पकासिते सच्चको निगण्ठपुत्तो पथवीउपमं दस्सेत्वा अत्तनो अत्तवादां पकासेसि, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — एवं आवुसो सच्चकेन निगण्ठपुत्तेन महापथवीउपमं दस्सेत्वा अत्तवादे पकासिते कथं भगवा तं अत्तवादां पुन पतिट्ठापेत्वा समनुयुज्जि समनुगाहि समनुभासि ।

विस्सज्जना — “ननु त्वं अग्गिवेस्सन एवं वदेसि, रूपं मे अत्ता, वेदना मे अत्ता, सज्जा मे अत्ता, सङ्खारा मे अत्ता, विज्जाणं मे अत्ता”ति, एवं खो भन्ते भगवा सच्चकं निगण्ठपुत्तं तं अत्तवादां पतिट्ठापेसि । पतिट्ठापेत्वा च पन भन्ते भगवा “तेन हि अग्गिवेस्सन तज्जेवेत्थ पटिपुच्छिस्सामि, यथा ते खमेय्य, तथा तं ब्याकरेय्यासी”ति एवमादिना भन्ते भगवा

सच्चकं निगण्ठपुत्तं समनुयुज्जि समनुगाहि समनुभासि ।

पुच्छा — एवं खो आवुसो सच्चके निगण्ठपुत्ते तुण्हीभूते अधोमुखे पज्झायन्ते अप्पटिभाने निसिन्ने दुम्मुखो नाम लिच्छविपुत्तो भगवन्तं किं वचनं अवोच ।

विस्सज्जना — एवं भन्ते सच्चके निगण्ठपुत्ते तुण्हीभूते मङ्कुभूते पत्तकखन्थे अधोमुखे पज्झायन्ते अप्पटिभाने दुम्मुखो लिच्छविपुत्तो भगवन्तं एतदवोच “उपमा मं भगवा पटिभाती”ति ।

पुच्छा — अथ खो आवुसो सच्चको निगण्ठपुत्तो भगवन्तं कीदिसं पज्झं पुच्छि, कथञ्च तं भगवा ब्याकासि ।

विस्सज्जना — अथ खो भन्ते सच्चको निगण्ठपुत्तो दुम्मुखं लिच्छविं अपसादेत्वा भगवन्तं सेखञ्च असेखञ्च पज्झं पुच्छि, भगवा च भन्ते “इध अग्गिवेस्सन मम सावको यं किञ्चि रूपं अतीतानागतपच्चुप्पन्नं अज्झत्तं वा बहिद्धा वा ओळारिकं वा सुखुमं वा हीनं वा पणीतं वा यं दूरे सन्तिके वा” एवमादिना सेखञ्च असेखञ्च पुगुलं विभजित्वा ब्याकासि ।

बुद्धो सो भगवा बोधाय धम्मं देसेति ।

दन्तो सो भगवा दमथाय धम्मं देसेति ।

सन्तो सो भगवा समथाय धम्मं देसेति ।

तिण्णो सो भगवा तरणाय धम्मं देसेति ।

परिनिब्बुतो सो भगवा परिनिब्बानाय धम्मं देसेति ।

महासच्चकसुत्त

पुच्छा — महासच्चकसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — वेसालियं भन्ते सच्चकं येव निगण्ठपुत्तं आरब्भ भासितं । सच्चको भन्ते निगण्ठपुत्तो अपरदिवसे भगवन्तं उपसङ्गमित्वा भगवतो सावके आसज्ज भावनाद्वयपटिसंयुत्तं वाचं भासति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो भगवा सच्चकं निगण्ठपुत्तं पटिपुच्छित्वा भावनाद्वयं विभज्ज कथेसि ।

विस्सज्जना — अथ खो भन्ते भगवा “किन्ति पन ते अग्गिवेस्सन कायभावना सुता”ति एवमादिना सच्चकं निगण्ठपुत्तं पटिपुच्छित्वा, कथञ्च अग्गिवेस्सन अभावितकायो च होति अभावितचित्तो च एवमादिना भावनाद्वयं विभजित्वा ब्याकासि ।

पुच्छा — अथ खो आवुसो सच्चको निगण्ठपुत्तो भगवन्तं किं वचनं अवोच, कथञ्च भगवा पधानकाले

अत्तनानुभूतपुब्बा परमुक्कंसगता सुखदुक्खवेदनायो पकासेसि, यापि भगवतो चित्तं न परियादाय अट्ठंसु ।

विस्सज्जना — अथ खो भन्ते सच्चको निगण्ठपुत्तो भगवन्तं एतदवोच “न हि नून भोतो गोतमस्स उप्पज्जति, तथा रूपा सुखावेदना, यथारूपा उप्पन्ना सुखावेदना चित्तं परियादाय तिट्ठेय्य, न हि नून भोतो गोतमस्स उप्पज्जति तथारूपा दुक्खा वेदना, यथारूपा उप्पन्ना दुक्खा वेदना चित्तं परियादाय तिट्ठेय्या”ति अथ खो भगवा “किञ्चि नो सिया अग्गिवेस्सन, इध मे अग्गिवेस्सेन पुब्बेव सम्बोधा अनभिसम्बुद्धस्स बोधिसत्तस्सेव सतो एतदहोसि, एवमादिना भन्ते भगवा पधानकाले अत्तनानुभूतपुब्बा परमुक्कंसगता सुखदुक्खवेदनायो वित्थारेन, यापि भगवतो चित्तं न परियादाय अट्ठंसु ।

चूळतण्हासङ्ख्यसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो भगवता जानता...पे०... सम्मासम्बुद्धेन चूळतण्हासङ्ख्यसुत्तं कत्थ कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सक्कं देवानमिन्दं आरब्भ भासितं । सक्को भन्ते देवानमिन्दो भगवन्तं उपसङ्कमित्वा एतदवोच “कित्तावतानुखो भन्ते भिक्खु संखित्तेन तण्हासङ्ख्यविमुत्तो होति अच्चन्तनिट्ठो अच्चन्तयोगक्खेमि अच्चन्तब्रह्मचारी अच्चन्तपरियोसानो सेट्ठो देवमनुस्सानं”न्ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

कित्तावता नु खो भन्ते भिक्खु संखित्तेन तण्हासङ्ख्यविमुत्तो होति अच्चन्तनिट्ठो अच्चन्तयोगक्खेमी अच्चन्तब्रह्मचारी अच्चन्तपरियासानो सेट्ठो देवमनुस्सानं —

महातण्हासङ्ख्यसुत्त

पुच्छा — महातण्हासङ्ख्यसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सातिं भिक्खुं केवट्टपुत्तं आरब्भ भासितं । सातिस्स भन्ते भिक्खुनो केवट्टपुत्तस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि, यथा तदेविदं विज्जाणं सन्धावति संसरति अनज्ज”न्ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — अथ खो आवुसो भगवा कथं भिक्खू आमन्तेत्वा च पटिपुच्छित्वा च अनत्तभावदीपिकं धम्मकथं कथेसि ।

विस्सज्जना — अथ भन्ते भगवा भिक्खू “तं किं मज्जथ भिक्खवे, अपिनायं साति भिक्खु केवट्टपुत्तो उस्मीकतोपि इस्मिं धम्मविनये”ति आमन्तेत्वा, तुम्हेपि मे भिक्खवे एवं धम्मं देसितं आजानाथत्यादिना भिक्खू पटिपुच्छित्वा च यं यदेव भिक्खवे पच्चयं पटिच्च उप्पज्जति विज्जाणं, तेन तेनेव विज्जाणं त्वेव सङ्ख्यं गच्छति, चक्खुञ्च पटिच्च रूपे च उप्पज्जति विज्जाणं चक्खुविज्जाणं त्वेव सङ्ख्यं गच्छति, एवमादिना भन्ते अनत्ततादीपिकं धम्मिं कथं कथेसि ।

महाअस्सपुरसुत्त

पुच्छा — महाअस्सपुरसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — अङ्गेसु भन्ते अस्सपुरे नाम अङ्गानं निगमे बहू मनुस्से सद्धे पसन्ने आरब्भ भासितं । बहू भन्ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना भिक्खुसङ्घं सक्कच्चं उपट्ठहिंसु, सब्बकालञ्च रतनत्तयपटिसंयुतं वण्णकथंयेव कथयिंसु । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कतमे आवुसो तत्थ भगवता धम्मा समणकरणा च ब्राह्मणकरणा च उत्तरुत्तरि पणीतपणीता देसिता ।

विस्सज्जना — हिरोत्तप्पा परिसुद्धकायसमाचारो परिसुद्धवचीसमाचारो परिसुद्धमनोसमाचारो परिसुद्धाजीवो इन्द्रियेसु गुत्तद्वारता भोजनेमत्तञ्जुता जागरियानुयोगो सतिसम्पज्जं नीवरणप्पहानं चत्तारि च झानानि तिससो च विज्जा इमे खो भन्ते तत्थ भगवता समणकरणा च ब्राह्मणकरणा च उत्तरुत्तरि पणीतपणीता धम्मा देसिता ।

चूळअस्सपुरसुत्त

पुच्छा — चूळअस्सपुरसुत्तं पनावुसो भगवता कत्त कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — तस्मिंयेव भन्ते अस्सपुरे निगमे तेयेव मनुस्से सद्धे पसन्ने आरब्भ भासितं, तस्मिंयेव भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता समणसामीचिप्पटिपदा च अस्समणसामीचिप्पटिपदा च विभजित्वा देसिता ।

विस्सज्जना — “कथञ्च भिक्खवे भिक्खु न समणसामीचिप्पटिपदं पटिपन्नो होति, यस्स कस्सचि भिक्खवे भिक्खुनो अभिज्झालुस्स अभिज्झा अप्पहीना होति, ब्यापन्नचित्तस्स ब्यापादो अप्पहीनो होती”ति एवमादिना च । कथञ्च भिक्खवे भिक्खु समणसामीचिप्पटिपदं पटिपन्नो होति, यस्स कस्सचि भिक्खवे भिक्खुनो अभिज्झालुस्स अभिज्झा पहीना होति, ब्यापन्नचित्तस्स ब्यापादो पहीनो होति एवमादिना च भन्ते भगवता तत्थ समणसामीचिप्पटिपदा च अस्समणसामीचिप्पटिपदा च वित्थारेन विभजित्वा देसिता ।

सालेय्यकसुत्त

पुच्छा — सालेय्यकसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — कोसलेसु भन्ते सालायं नाम ब्राह्मणगामे सालेय्यके ब्राह्मणगहपतिके आरब्भ भासितं । सालेय्यका भन्ते ब्राह्मणगहपतिका भगवन्तं उपसङ्गमित्वा एतदवोचुं “को नु खो भो गोतम हेतु को पच्चयो, येन मिधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गतिं विनिपातं निरयं उपपज्जन्ति, को पन भो गोतम हेतु को पच्चयो, येन मिधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगतिं सगं लोकं उपपज्जन्ती”ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

वेरञ्जकसुत्त

पुच्छा — वेरञ्जकसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते वेरञ्जके ब्राह्मणगहपतिके आरब्भ भासितं । वेरञ्जका भन्ते ब्राह्मणगहपतिका

भगवन्तं उपसङ्गमित्वा एतदवोचुं “को नु खो भो गोतम हेतु को पच्चयो, येन मिधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा अपायं दुग्गतिं विनिपातं निरयं उपपज्जन्ति, को पन भो गोतम हेतु को पच्चयो, येन मिधेकच्चे सत्ता कायस्स भेदा परं मरणा सुगतिं सगं लोकं उपपज्जन्ती”ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

महावेदल्लसुत्त

पुच्छा — महावेदल्लसुत्तं पनावुसो कत्थ केन भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते आयस्मता महाकोट्टिकेन पुट्ठेन आयस्मता सारिपुत्तत्थेरेन धम्मसेनापतिना भासितं ।

चूळवेदल्लसुत्त

पुच्छा — चूळवेदल्लसुत्तं पनावुसो कत्थ केन भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते विसाखेन उपासकेन पुट्ठाय धम्मदिन्नाय थेरिया भासितं ।

चूळधम्मसमादानसुत्त

पुच्छा — चूळधम्मसमादानसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

महाधम्मसमादानसुत्त

पुच्छा — महाधम्मसमादानसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

वीमंसकसुत्त

पुच्छा — वीमंसकसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

कोसम्बियसुत्त

पुच्छा — कोसम्बियसुत्तं पनावुसो कत्थ कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — कोसम्बियं भन्ते कोसम्बिके भिक्खू आरब्भ भासितं । कोसम्बिका भन्ते भिक्खू भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अञ्जमञ्जं मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरन्ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

ब्रह्मनिमन्तनिकसुत्त

पुच्छा — ब्रह्मनिमन्तनिकसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्धं भासितं ।

मारतज्जनियसुत्त

पुच्छा — मारतज्जनीयसुत्तं पनावुसो कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं केन भासितं ।

विस्सज्जना — सक्केसु भन्ते सुसुमारगिरे भेसकळावने मिगदाये आयस्मता महामोग्गल्लानेन मारं पापिमन्तं आरब्धं भासितं । मारो भन्ते पापिमा आयस्मतो महामोग्गल्लानस्स कुच्छिगतो होति कोट्टमनुपविट्ठो । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

मज्झिमपण्णासपाळि

कन्दरकसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो जानता...पे०... सम्मासम्बुद्धेन कन्दरकसुत्तं कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — चम्पायं भन्ते गग्गराय पोक्खरणिा तीरे पेस्सञ्च हत्थारोहपुत्तं कन्दरकञ्च परिब्बाजकं आरब्धं भासितं, कन्दरको भन्ते परिब्बाजको भगवतो च भिक्खुसङ्घस्स च वण्णं अभासि, पेस्सो च भन्ते हत्थारोहपुत्तो भगवतो च धम्मदेसनाय च वण्णं अभासि । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — एवं खो आवुसो कन्दरकेन परिब्बाजकेन भगवतो च भिक्खुसङ्घस्स च अभिप्पसन्नेन वण्णे भासिते कथं भगवा तं समनुजानित्वा धम्मदेसनारम्भं आरब्धि, कथञ्च पेस्सो हत्थारोहपुत्तो भगवतो च धम्मदेसनाय च वण्णं अभासि, कथञ्च पेस्सस्स हत्थारोहपुत्तस्स अज्झासयानुरूपं धम्मं देसेसि ।

विस्सज्जना — एवं खो भन्ते कन्दरकेन परिब्बाजकेन भगवतो च भिक्खुसङ्घस्स च अभिप्पसन्नेन वण्णे भासिते “एवमेतं कन्दरक एवमेतं कन्दरक” एवमादिना भगवा तं समनुजानित्वा “सन्ति हि कन्दरक भिक्खू इमस्मिं भिक्खुसङ्घे अरहन्तो खीणासवा वुसितवन्तो कतकरणीया ओहितभारा अनुप्पत्तसदत्था परिक्खीणभवसंयोजना सम्मदञ्जा विमुत्ता”ति एवमादिना धम्मदेसनं समारब्धि । अथ खो भन्ते पेस्सो हत्थारोहपुत्तो “अच्छरियं भन्ते अब्भुतं भन्ते याव सुपञ्जत्ता चिमे भन्ते भगवता चत्तारो सतिपट्ठाना सत्तानं विसुद्धिया सोकपरिदेवानं समतिक्कमाय दुक्खदोमनस्सानं अत्थङ्गमाय जायस्स अधिगमाय निब्बानस्स सच्छिकिरियाया”ति एवमादिना भगवतो च धम्मदेसनाय वण्णं अभासि, भगवापि भन्ते “गहनज्हेतं पेस्स यदिदं मनुस्सा, उत्तानकज्हेतं पेस्स यदिदं पसवो”ति आदिना पेस्सस्स हत्थारोहपुत्तस्स अज्झासयानुरूपं धम्मकथं देसेसि ।

पुच्छा — तं पनावुसो धम्मदेसनं सुत्वा पेस्सस्स हत्थारोहपुत्तस्स कीदिसो आनिसंसो अधिगतो, कथञ्च भगवा तं

पुगलचतुक्कदेसनं संखित्तेन भासितं, भिक्खूनां वित्थारेन विभजित्वा देसेसि ।

विस्सज्जना — तं खो पन भन्ते धम्मं सुत्वा पेस्सस्स हत्थारोहपुत्तस्स द्वे आनिसंसा अधिगता सङ्गे च पसादो सतिपट्ठानपरिग्गहणूपायो च अभिनवो । भगवा च भन्ते तं पुगलचतुक्कदेसनं भिक्खूहि याचितो “कतमो च भिक्खवे पुगलो अत्तपरितापनानुयोगमनुयुत्तो”ति आदिना संखित्तेन भासितं, वित्थारेन अत्थं अविभक्तं । वित्थारेन विभजित्वा देसेसि ।

अट्टकनागरसुत्त

पुच्छा — अट्टकनागरसुत्तं पनावुसो कत्थं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं केन भासितं ।

विस्सज्जना — वेसालियं भन्ते वेळुवगामके गहपतिं अट्टकनागरं आरब्भ आयस्मता आनन्दत्थेरेन धम्मभण्डागारिकेन भासितं । दसमो भन्ते गहपतिं अट्टकनागरो आयस्मन्तं आनन्दं उपसङ्गमित्वा एतदवोच “अत्थि नु खो भन्ते आनन्द तेन भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन एकधम्मो अक्खातो, यत्थ भिक्खुनो अप्पमत्तस्स आतापिनो पहितत्तस्स विहरतो अविमुत्तञ्चेव चित्तं विमुच्चति, अपरिक्खिणा च आसवा परिक्खयं गच्छन्ति, अननुप्पत्तञ्च अनुत्तरं योगक्खेमं अनुपापुणाती”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

सेखसुत्त

पुच्छा — सेखसुत्तं पनावुसो कत्थं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं केन भासितं ।

विस्सज्जना — सक्केसु भन्ते कपिलवत्थुस्मिं सन्थागारे आयस्मता आनन्दत्थेरेन धम्मभण्डागारिकेन कापिलवत्थवे सक्के आरब्भ भासितं । भगवा भन्ते कापिलवत्थवे सक्के बहुदेवरत्तिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा आयस्मन्तं आनन्दं आमन्तेसि “पटिभातु तं आनन्द कापिलवत्थवानं सक्क्यानं सेखो पाटिपदो, पिट्ठि मे आगिलायति, तमहं आयमिस्सामी”ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पोतलियसुत्त

पुच्छा — पोतलियसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — अङ्गुत्तरापेसु भन्ते आपणे नाम अङ्गुत्तरापानं निगमे पोतलियं गहपतिं पटिक्खित्तसब्बकम्मन्तं आरब्भ भासितं । पोतलियो भन्ते गहपतिं पटिक्खित्तसब्बकम्मन्तो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमन्तो भगवता गहपतिवादेन समुदाचरियमानो कुपितो अनत्तमनो भगवन्तं एतदवोच “तयिदं भो गोतम नच्छन्नं तयिदं नप्पतिरूपं, यं मं त्वं गहपतिवादेन समुदाचरसी”ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो भगवा कामानं आदीनवं वित्थारेन पकासेत्वा अरियस्स विनये वोहारसमुच्छेदं दस्सेसि ।

विस्सज्जना — अथ भन्ते भगवा अरियस्स विनये वोहारसमुच्छेदाय अट्ट धम्मे विभजित्वा “सेय्यथापि गहपति कुक्कुरो जिघच्छादुब्बल्यपरेतो गोघातकसूनं पच्चुपट्ठितो अस्स” एवमादिना कामेसु आदीनवं दस्सेत्वा परियोसाने तीहि

विज्जाहि अरियस्स विनये वोहारसमुच्छेदं सब्बेनसब्बं सब्बथासब्बं वोहारसमुच्छेदं वित्थारेन विभजित्वा देसेसि ।

जीवकसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो भगवता...पे०... सम्मासम्बुद्धेन जीवकसुत्तं कथं कं आरब्ध किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते जीवकं कोमारभच्चं आरब्ध भासितं । जीवको भन्ते कोमारभच्चो भगवन्तं उपसङ्गमित्वा एतदवोच “सुतं मेतं भन्ते समणं गोतमं उद्दिस्स पाणं आरभन्ति, तं समणो गोतमो जानं उद्दिस्स कतं मंसं परिभुज्जति पटिच्च कम्मन्ति । ये ते भन्ते एवमाहंसु ‘समणं गोतमं उद्दिस्स पाणं आरभन्ति, तं समणो गोतमो जानं उद्दिस्स कतं मंसं परिभुज्जति पटिच्च कम्मन्ति, कच्चि ते भन्ते भगवतो वुत्तवादिनो न च भगवन्तं अभूतेन अब्भाचिक्खन्ति, धम्मस्स चानुधम्मं व्याकरोन्ति, न च कोचि सहधम्मिको वादानुवादो गारहं ठानं आगच्छती’ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

उपालिसुत्त

पुच्छा — उपालिसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्ध किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — नाळन्दायं भन्ते उपालिं गहपतिं आरब्ध भासितं । उपालि भन्ते गहपति भगवन्तं उपसङ्गमित्वा एतदवोच “आगमा नुख्विध भन्ते दीघतपस्सी निगण्ठो”ति, एवमादिना च भन्ते उपालि गहपति भगवतो पटिसन्धारं कत्वा अत्तनो आचरियस्स निगण्ठस्स नाटपुत्तस्स वादं पकासेसि, वादं वण्णेसि । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — अथ खो आवुसो भगवा उपालिं गहपतिं तस्मिं वादे कथं समनुयुज्जी समनुगाही समनुभासी, कथञ्चस्स उपायं दस्सेत्वा यथाभूतं अत्थं आपेसि ।

विस्सज्जना — अथ खो भन्ते भगवा उपालिं गहपतिं “सचे खो त्वं गहपति सच्चे पतिट्ठाय मन्तेय्यासि, सिया नो एत्थ कथासल्लापो”ति उपालिं गहपतिं कथं समुट्ठापेत्वा “तं किमज्जसि गहपति, इधस्स निगण्ठो आबाधिको दुक्खितो बाज्जगिलानो सीतोदकपरिक्खितो उण्होदकपटिसेवी, सो सीतोदकं अलभमानो कालङ्करेय्या”ति एवमादिना भन्ते भगवा चत्तारो उपाये दस्सेत्वा उपालिं गहपतिं यथाभूतमत्थं आपेसि ।

पुच्छा — एवं खो आवुसो उपालि गहपति भगवता सज्जापितो इमस्मिं धम्मविनये पसन्नो कीदिसं पसन्नाकारं अकासि, कथञ्च भगवा तं पुन अनुसासित्वा उत्तरि विनेसि ।

विस्सज्जना — “पुरिमेनेवाहं भन्ते ओपम्मेन भगवतो अत्तमनो अभिरद्धो, अपिचाहं इमानि भगवतो विचित्रानि पज्जपटिभानानि सोतुकामो, एवाहं भगवन्तं पच्चनीकं कातब्बं अमज्जिस्स”न्ति, एवमादिना भन्ते उपालि गहपति भगवता विज्जापितो इमस्मिं धम्मविनये पसन्नो पसन्नाकारं अकासि । तत्थ भगवा च भन्ते “अनुविच्चकारं खो गहपति करोहि, अनुविच्चकारो तुम्हादिसानं जातमनुस्सानं साधु होती”ति एवमादिना पुन अनुसासित्वा उत्तरि याव धम्मचक्खुपटिलाभा विनेसि ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो निगण्ठस्स नाटपुत्तस्स उपालिस्स गहपतिस्स निवेसनं गन्त्वा आवीमंसना च उपालिस्स गहपतिस्स पच्चुत्तरा कथा च अहोसि ।

विस्सज्जना — “उम्मत्तोसि त्वं गहपति दत्तोसि त्वं गहपती”ति एवमादिना भन्ते निगण्ठस्स नाटपुत्तस्स उपालिस्स गहपतिस्स निवेसनं गन्त्वा वीमंसा च “भद्विका भन्ते आवट्टनीमाया कल्याणी भन्ते आवट्टनीमायाति” एवमादिना उपालिस्स गहपतिस्स पच्चुत्तरकथा च अहोसि ।

धीरस्स विगतमोहस्स,
पभिन्नखीलस्स विजितविजयस्स ।
अनीघस्स सुसमचित्तस्स,
बुद्धसीलस्स साधुपञ्जस्स ।
वेसमन्तरस्स विमलस्स,
भगवतो तस्स सावकोहमस्मिं ॥

अकथं कथिस्स तुसितस्स,
वन्तलोकामिसस्स मुदितस्स ।
कतसमणस्स मनुजस्स,
अन्तिमसारीरस्स नरस्स ॥

अनोपमस्स विरजस्स,
भगवतो तस्स सावको हमस्मि —

तण्हच्छिदस्स बुद्धस्स,
वीतधूमस्स अनुपलित्तस्स ॥
आहुनेय्यस्स यक्खस्स,
उत्तमपुग्गलस्स अतुलस्स ।
महतो यसग्गपत्तस्स,
भगवतो तस्स सावको हमस्मि —

कुक्कुरवतिकसुत्त

पुच्छा — कुक्कुरवतिकसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — कोलियेसु भन्ते हलिद्वसने नाम कोलियानं निगमे पुण्णञ्च कोलियपुत्तं गोवतिकं अचेलञ्च सेनियं कुक्कुरवतिकं आरब्भ भासितं । पुण्णो भन्ते कोलिय पुत्तो गोवतिको भगवन्तं एतदवोच “अयं भन्ते अचेलो सेनियो कुक्कुरवतिको दुक्करकारको छमानिक्खित्तं भोजनं भुञ्जति, तस्स तं कुक्कुरवतं दीघरत्तं समत्तं समादिन्नं, तस्स का गति, को अभिसम्परायो”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

अभयराजकुमारसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो जानता...पे०... सम्मासम्बुद्धेन अभयराजकुमारसुत्तं कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे मे भन्ते अभयं राजकुमारं आरब्धं भासितं । अभयो भन्ते राजकुमारो भगवन्तं उपसङ्गमित्वा एतदवोच “भासेय्य नु खो भन्ते तथागतो तं वाचं, या सा वाचा परेसं अप्पिया अमनापा”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

बहुवेदनीयसुत्त

पुच्छा — बहुवेदनीयसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते आयस्मन्तञ्च उदायिं पञ्चकङ्गञ्च थपतिं आरब्धं भासितं, पञ्चकङ्गो भन्ते थपति आयस्मन्तं उदायिं उपसङ्गमित्वा वेदनं पुच्छि, आयस्मा भन्ते उदायी पञ्चकङ्गं थपतिं एतदवोच “तिस्सो खो थपति वेदना वुत्ता भगवता सुखा वेदना दुक्खा वेदना अदुक्खमसुखा वेदना”ति । एवं वुत्ते भन्ते पञ्चकङ्गो थपति आयस्मन्तं उदायिं एतदवोच “न खो भन्ते उदायि तिस्सो वेदना वुत्ता भगवता, द्वे वेदना वुत्ता भगवता सुखा वेदना दुक्खा वेदना, यायं भन्ते अदुक्खमसुखा वेदना, सन्तस्मिं एसा पणीते सुखे वुत्ता भगवता”ति । नेव असक्खि खो भन्ते आयस्मा उदायी पञ्चकङ्गं थपतिं सज्जापेतुं, न पन असक्खि पञ्चकङ्गो थपति आयस्मन्तं उदायिं सज्जापेतुं । अस्सोसि खो आयस्मा आनन्दो आयस्मतो उदायिस्स पञ्चकङ्गेन थपतिना सद्धिं इमं कथासल्लापं, अथ खो भन्ते आयस्मा आनन्दो यावतको अहोसि आयस्मतो उदायिस्स पञ्चकङ्गेन थपतिना सद्धिं कथासल्लापो, तं सब्बं भगवतो आरोचेसि । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

अपण्णकसुत्त

पुच्छा — अपण्णकसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — कोसलेसु भन्ते सालायं नाम कोसलानं ब्राह्मणगामे सालेय्यके ब्राह्मणगहपतिके आरब्धं भासितं । सम्बहुला भन्ते अज्जतिथिया सालेय्यकानं ब्राह्मणगहपतिकानं अत्तनो अत्तनो मिच्छादिट्ठियो पटिगणहापेसुं उग्गणहापेसुं । ते पन भन्ते सालेय्यका ब्राह्मणगहपतिका एकदिट्ठियम्पि पतिट्ठातुं न सक्खिंसु । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — तत्र आवुसो भगवता पठमं मिच्छावादो च सम्मावादो च कथं विभजित्वा पकासितो ।

विस्सज्जना — तत्र भन्ते भगवता “सन्ति गहपतयो एके समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठिनो नत्थि दिन्नं नत्थि यिट्ठं नत्थि हुतं नत्थि सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको”ति एवमादिना पठमं मिच्छावादो च सम्मावादो च विभजित्वा पकासितो ।

पुच्छा — तत्थ आवुसो भगवता मिच्छावादीनञ्च दोसो सम्मावादीनञ्च गुणो कथं विचारेत्वा पकासितो ।

विस्सज्जना — तत्थ भन्ते भगवता “तत्र गहपतयो येते समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठिनो नत्थि दिन्नं नत्थि यिट्ठं नत्थि हुतं नत्थि सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको”ति एवमादिना भन्ते मिच्छावादीनञ्च दोसो सम्मावादीनञ्च गुणो

भगवता विचारेत्वा पकासितो ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता विञ्जुनो पुरिसपुग्गलस्स पटिसञ्चिक्खणा पकासिता ।

विस्सज्जना — तत्र गहपतयो विञ्जू पुरिसो इति पटिसञ्चिक्खतीति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता विञ्जुनो पुरिसपुग्गलस्स पटिसञ्चिक्खणा पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो भगवता अञ्जेसुपि मिच्छावादसम्मावादेसु अपण्णकपटिपदा विचारेत्वा पकासिता, तं सङ्खेपतो कथेसि ।

विस्सज्जना — यथेव भन्ते पठमे वादे, एवमेव खो भन्ते अकिरियवादादीसु चतूसु च मिच्छावादेसु दोसं किरियवादादीसु च चतूसु सम्मावादेसु गुणं, तत्थ च विञ्जुनो पुरिसस्स पटिसञ्चिक्खणाकारं दस्सेत्वा भगवता अपण्णकपटिपदा पकासिता ।

अम्बलट्टिकराहुलोवादसुत्त

पुच्छा — अम्बलट्टिकराहुलोवादसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थं कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते आयस्मन्तं राहुलं आरब्भ भासितं ।

महाराहुलोवादसुत्त

पुच्छा — महाराहुलोवादसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते आयस्मन्तं राहुलं आरब्भ भासितं । आयस्मा भन्ते राहुलो भगवतो चेव अत्तनो च अत्तभावसम्पत्तिं निस्साय गेहस्सितं छन्दरागं उप्पादेसि । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

चूळमालुक्यसुत्त

पुच्छा — चूळमालुक्यसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते आयस्मन्तं मालुक्यपुत्तं आरब्भ भासितं । आयस्मा भन्ते मालुक्यपुत्तो अत्तनो पविचित्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स चेतसो परिवितक्कं भगवतो आरोचेसि । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

महामालुक्यसुत्त

पुच्छा — महामालुक्यसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — तस्मिंयेव भन्ते सावत्थियं आयस्मन्तं महामालुक्यपुत्तं आरब्भ भासितं ।

भद्दालिसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो भगवता...पे०... सम्मासम्बुद्धेन भद्दालिसुत्तं कत्थं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते आयस्मन्तं भद्दालिं आरब्भ भासितं । आयस्मा भन्ते भद्दालि भगवता सिक्खापदे पज्जापियमाने भिक्खुसङ्घे सिक्खं समादियमाने अनुस्साहं पवेदेसि । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

अच्चयो मं भन्ते अच्चगमा यथाबालं यथामूळहं यथाअकुसलं, योहं भगवता सिक्खापदे पज्जापियमाने भिक्खुसङ्घे सिक्खं समादियमाने अनुस्साहं पवेदेसि, तस्स मे भन्ते भगवा अच्चयं अच्चयतो पटिग्गणहातु आयतिं संवराय —

पुच्छा — अथ खो आवुसो आयस्मा भद्दालि भगवन्तं कीदिसं पज्जं पुच्छि, कथञ्चस्स भगवा तं विभजित्वा व्याकासि ।

विस्सज्जना — अथ खो भन्ते आयस्मा भद्दालि “को नु खो भन्ते हेतु, को पच्चयो, येन मिधेकच्चं भिक्खुं पसयु पसयु कारणं करोन्ती”ति एवमादिना भगवन्तं पज्जं अपुच्छि । भगवा च भन्ते “इध भद्दालि एकच्चो भिक्खु अभिण्हापत्तिको होति, आपत्तिबहुलो” एवमादिना आयस्मतो भद्दालिस्स विभजित्वा व्याकासि ।

पुच्छा — तदापि खो आवुसो आयस्मा भद्दालि पुनपि भगवन्तं कीदिसं पज्जं पुच्छि, कथञ्चस्स भगवा तस्मिं विभजित्वा व्याकासि ।

विस्सज्जना — तदापि भन्ते आयस्मा भद्दालि “को नु खो भन्ते हेतु, को पच्चयो, येन पुब्बे अप्पतरानि चेव सिक्खापदानि अहेसुं, बहुतरा च भिक्खू अज्जाय सण्डहिंसु । को पन भन्ते हेतु, को पच्चयो येन एतरहिं बहुतरानि चेव सिक्खापदानि होन्ति अप्पतरा च भिक्खू अज्जाय सण्डहन्ती”ति भगवन्तं पुनपि पज्जं अपुच्छि । भगवा च भन्ते “एवमेतं भद्दालि होति, सत्तेसु हायमानेसु सद्धम्मे अन्तरथायमाने बहुतरानि होन्ति अप्पतरा च भिक्खू अज्जाय सण्डहन्ती”ति, एवमादिना आयस्मतो भद्दालिस्स विभजित्वा विभजित्वा व्याकता ।

लट्ठकिकोपमसुत्त

पुच्छा — लट्ठकिकोपमसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — अङ्गुत्तरापेसु भन्ते आपणे नाम अङ्गुत्तरापानं निगमे आयस्मन्तं उदायिं आरब्भ भासितं । आयस्मा भन्ते उदायी भगवन्तं उपसङ्गमित्वा एतदवोच “इध मय्हं भन्ते रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि “बहूनं वत नो भगवा दुक्खधम्मानं अपहत्ता, बहूनं वत नो भगवा सुक्खधम्मानं उपहत्ता, बहूनं वत नो भगवा अकुसलानं धम्मानं अपहत्ता, बहूनं वत नो भगवा कुसलानं धम्मानं उपहत्ता”ति” । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — अथ खो आवुसो भगवा कीदिसी उपमायो दस्सेत्वा भिक्खूनं ओवादं अदासि ।

विस्सज्जना — अथ खो भन्ते भगवा लट्ठकिकोपमं हत्थिनागोपमं दलिद्वपुरिसोपमं गहपतिकोपमन्ति चतस्सो उपमायो दस्सेत्वा भिक्खूनं ओवादमदासि ।

पुच्छा — एवञ्चावुसो भगवा चतूहि उपमाहि भिक्खूनं ओवादं दत्वा कथं उत्तरि धम्मदेसनं पवट्ठेसि ।

विस्सज्जना — एवं खो भन्ते भगवा चतूहि उपमाहि भिक्खूनं ओवादं दत्वा “चत्तारो मे उदायि पुग्गला सन्तो संविज्जमाना लोकस्मिं”न्ति एवमादिना उत्तरि भिक्खूनं धम्मकथं पवट्ठेसि ।

चातुमसुत्त

पुच्छा — चातुमसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — चातुमायं भन्ते आयस्मन्तानं सारिपुत्तमोग्गलानत्थेरानं सद्धिविहारिके अधुना पब्बजिते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं । सारिपुत्तमोग्गलानप्पमुखानि भन्ते पञ्चमत्तानि भिक्खुसतानि चातुमं अनुप्पत्तानि होन्ति भगवन्तं दस्सनाय, ते च आगन्तुका भिक्खू नेवासिकेहि भिक्खूहि सद्धिं पटिसम्मोदमाना सेनासनानि पञ्चापयमाना पत्तचीवरानि पटिसामयमाना उच्चासद्दा महासद्दा अहेसुं । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवा भिक्खूनं ओवादं अदासि ।

विस्सज्जना — चत्तारिमानि भिक्खवे भयानि उदकोरोहन्ते पातिकङ्खितब्बानीति एवमादिना भन्ते भगवा तत्थ भिक्खूनं ओवादं अदासि ।

नळकपानसुत्त

पुच्छा — नळकपानसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — नळकपाने भन्ते अनुरुद्धत्थेरप्पमुखे सम्बहुले अभिज्जाते अभिज्जाते कुलपुत्ते आरब्भ भासितं ।

गोलियानिसुत्त

पुच्छा — गोलियानिसुत्तं पनावुसो कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं केन भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते आयस्मन्तं गोलियानिं आरब्भ आयस्मता सारिपुत्तत्थेरेन धम्मसेनापतिना भासितं । आयस्मा भन्ते गोलियानि आरब्भको पदसमाचारो सङ्गमज्झे ओसटो होति केनचिदेव करणीयेन, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

कीटागिरिसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो भगवता...पे०... सम्मासम्बुद्धेन कीटागिरिसुत्तं कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — कासीसु भन्ते कीटागिरिस्मिं कासीनं निगमे अस्सजिपुनब्बसुके भिक्खू आरब्भ भासितं । अस्सजिपुनब्बसुका भन्ते भिक्खू भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमाना एवमाहंसु “मयं खो आवुसो सायञ्चेव भुज्जाम पातो च दिवा च विकाले, ते मयं सायञ्चेव भुज्जमाना पातो च दिवा च विकाले अप्पाबाधतञ्च सज्जानाम अप्पातङ्कतञ्च

लहुट्टानञ्च बलञ्च फासुविहारञ्च, ते मयं किं सन्दिट्टिकं हित्वा कालिकं अनुधाविस्साम, सायञ्चेव मयं भुज्जिस्साम पातो च दिवा च विकाले”ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

तेविज्जवच्छसुत्त

पुच्छा — तेविज्जवच्छसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — वेसालियं भन्ते वच्छगोत्तं परिब्बाजकं आरब्भ भासितं । वच्छगोत्तो भन्ते परिब्बाजको भगवन्तं एतदवोच “सुत्तं मे भन्ते समणो गोतमो सब्बञ्जू सब्बदस्सावी अपरिसेसं जाणदस्सनं पटिजानाति, चरतो च मे तिट्ठतो च सुत्तस्स च जागरस्स च सततं समितं जाणदस्सनं पच्चुपट्ठित”न्ति । ये ते भन्ते एवमाहंसु “समणो गोतमो सब्बञ्जू सब्बदस्सावी अपरिसेसं जाणदस्सनं पटिजानाति, चरतो च मे तिट्ठतो च सुत्तस्स च जागरस्स च सततं समितं जाणदस्सनं पच्चुपट्ठित”न्ति । कच्च ते भन्ते भगवतो वुत्तवादिनो, न च भगवन्तं अभूतेन अब्भाचिक्खन्ति, धम्मस्स चानुधम्मं ब्याकरोन्ति, न च कोचि सहधम्मिको वादानुवादो गारहं ठानं आगच्छती”ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

अगिवच्छसुत्त

पुच्छा — अगिवच्छसुत्तं पनावुसो कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते वच्छगोत्तं परिब्बाजकं भासितं । वच्छगोत्तो भन्ते परिब्बाजको भगवन्तं उपसङ्गमित्वा “किं नु खो भो गोतम ‘सस्सतो लोको इदमेव सच्चं मोघमञ्ज’न्ति एवंदिट्ठि भवं गोतमो”ति एवमादिकं पञ्चं अपुच्छि । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

महावच्छसुत्त

पुच्छा — महावच्छसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते वच्छगोत्तयेव परिब्बाजकं आरब्भ भासितं । वच्छगोत्तो भन्ते परिब्बाजको भगवन्तं उपसङ्गमित्वा एतदवोच “दीघरत्ताहं भोता गोतमेन सहकथी, साधु मे भवं गोतमो संखित्तेन कुसलाकुसलं देसेतू”ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — एवं वुत्ते खो आवुसो वच्छगोत्तो परिब्बाजको इमस्मिं धम्मविनये पसन्नो हुत्वा कीदिसं पसन्नाकारं अकासि, कथञ्चस्स धम्माभिसमयो अहोसि ।

विस्सज्जना — एवं वुत्ते भन्ते वच्छगोत्तो परिब्बाजको “सचे हि भो गोतम इमं धम्मं भवंयेव गोतमो आराधको अभविस्स, नो च खो भिक्खू आराधका अभविस्संसु, एवमिदं ब्रह्मचरियं अपरिपूरं अभविस्स तेनङ्गेना”ति एवमादिना इमस्मिं धम्मविनये पसन्नो पसन्नाकारमकासि । याव अरहत्तञ्चस्स धम्माभिसमयो अहोसि ।

दीघनखसुत्त

पुच्छा — दीघनखसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते दीघनखं परिब्बाजकं आरब्भ भासितं । दीघनखो भन्ते परिब्बाजको भगवन्तं उपसङ्कमित्वा एतदवोच “अहज्झि भो गोतम एवंवादी एवंदिट्ठि सब्बं मे नक्खमती”ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — इमस्मिं च पनावुसो वेय्याकरणस्मिं भज्जमाने केसं पुग्गलानं विसेसाधिगमो अहोसि ।

विस्सज्जना — इमस्मिञ्च पन भन्ते वेय्याकरणस्मिं भज्जमाने आयस्मतो सारिपुत्तस्स अनुपादाय आसवेहि चित्तं विमुच्चि, दीघनखस्स पन परिब्बाजकस्स तस्मिंयेव आसने विरजं वीतमलं धम्मचक्खुं उदपादि यंकिञ्चि समुदयधम्मं, सब्बं तं निरोधधम्मं”न्ति ।

मागण्डियसुत्त

पुच्छा — मागण्डियसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — कुरूसु भन्ते कम्मासधम्मे नाम कुरूनं निगमे भारद्वाज गोत्तस्स ब्राह्मणस्स अग्यागारे तिणसन्धारके मागण्डियं परिब्बाजकं आरब्भ भासितं । मागण्डियो भन्ते परिब्बाजको भगवन्तं “भूनहु समणो गोतमो”ति वदेसि, तस्मिं भन्ते वट्ठुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो भगवा तत्थ मागण्डियस्स परिब्बाजकस्स समनुयुज्जित्वा समनुयुज्जित्वा धम्मं देसेसि ।

विस्सज्जना — “चक्खुं खो मागण्डिय रूपारतं रूपसम्मदितं, तं तथागतस्स दन्तं गुत्तं रक्खितं संवुत्तं, तस्स च संवराय धम्मं देसेती”ति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवा मागण्डियस्स परिब्बाजकस्स समनुयुज्जित्वा समनुयुज्जित्वा धम्मं देसेसि ।

पुच्छा — एवं खो आवुसो मागण्डियेन परिब्बाजकेन “नकिञ्चि भो गोतमा”ति यथाभूतं पटिस्सुते कथं भगवा अत्तनोपि न किञ्चि केनचिपि वत्तब्बतं पकासेसि ।

विस्सज्जना — एवं खो भन्ते मागण्डियेन परिब्बाजकेन नकिञ्चि भोगोतमाति यथाभूतं पटिस्सुते “अहं खो पन मागण्डिय पुब्बे अगारियभूतो समानो पञ्चहि कामगुणेहि समप्पितो समङ्गीभूतो परिचारेसिं चक्खुविज्जेय्यहि रूपेहि इट्ठेहि मनापेहि पियरूपेहि कामूपसंहितेहि रजनीयेही”ति एवमादिना भगवा अत्तनोपि न किञ्चि केनचिपि वत्तब्बतं पकासेसि ।

पुच्छा — इमस्मिं सुत्ते परियोसानपुच्छं पुच्छिस्सामि इमञ्च पनावुसो धम्मदेसनं सुत्वा मागण्डियो परिब्बाजको इमस्मिं धम्मविनये पसन्नो हुत्वा कीदिसं पसन्नाकारमकासि ।

विस्सज्जना — इमं च पन भन्ते धम्मदेसनं सुत्वा मागण्डियो परिब्बाजको ‘अभिवक्कन्तं भो गोतम अभिवक्कन्तं भो गोतमा’ति एवमादिना इमस्मिं धम्मविनये पसन्नो पसन्नाकारमकासि ।

सन्दकसुत्त

पुच्छा — सन्दकसुत्तं पनावुसो कथं कं आरब्ध किस्मिं वत्थुस्मिं केन भासितं ।

विस्सज्जना — कोसम्बियं भन्ते सन्दकं परिब्बाजकं आरब्ध आयस्मता आनन्दत्थेरेन धम्मभण्डागारिकेन भासितं । सन्दको भन्ते परिब्बाजको आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच “साधुवत भवन्तंयेव आनन्दं पटिभातु सके आचरिय के धम्मिकथा”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ चत्तारो अब्रह्मचरियवासा आयस्मता आनन्दत्थेरेन धम्मभण्डागारिकेन विचारेत्वा पकासिता ।

विस्सज्जना — इध सन्दक एकच्चो सत्था एवंवादी होति एवंदिट्ठि नत्थि दिन्नं, नत्थि यिट्ठं, नत्थि हुत्तं, नत्थि सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलंविपाको, नत्थि अयंलोको, नत्थि परोलोको, नत्थि माता, नत्थि पिता, नत्थि सत्ता ओपपात्तिकाति

एवमादिना भन्ते तत्थ आयस्मता आनन्दत्थेरेन धम्मभण्डागारिकेन चत्तारो अब्रह्मचरियवासा विचारेत्वा पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ चत्तारि अनस्सासिकानि ब्रह्मचरियानि आयस्मता आनन्दत्थेरेन धम्मभण्डागारिकेन विचारेत्वा पकासितानि ।

विस्सज्जना — इध सन्दक एकच्चो सत्था सब्बञ्जू सब्बदस्सावी अपरिसेसं जाणदस्सनं पटिजानाति “चरतो च मे तिट्ठतो च सुत्तस्स च जागरस्स च सततं समितं जाणदस्सनं पच्चुपट्ठित”न्ति एवमादिना भन्ते तत्थ आयस्मता आनन्दत्थेरेन धम्मभण्डागारिकेन चत्तारि अनस्सासिकानि ब्रह्मचरियानि विभजित्वा पकासितानि ।

पुच्छा — अथ

खो आवुसो सन्दको परिब्बाजको आयस्मन्तं आनन्दत्थेरं कथं पुच्छि, तथञ्चस्सायस्मानन्दत्थेरो ब्याकासि ।

विस्सज्जना — अथ खो भन्ते सन्दको परिब्बाजको “सो पन भो आनन्द सत्था किंवादी किं अक्खायी”ति एवमादिना आयस्मन्तं आनन्दत्थेरं पुच्छि, आयस्मा च भन्ते आनन्दत्थेरो “इध सन्दक तथागतो लोके उप्पज्जति अरहं सम्मासम्बुद्धो विज्जाचरणसम्पन्नो”ति एवमादिना सन्दकस्स परिब्बाजकस्स विभजित्वा विभजित्वा ब्याकासि ।

पुच्छा — इमञ्च पनावुसो धम्मदेसनं सुत्वा सन्दको परिब्बाजको इमस्मिं धम्मविनये पसन्नो कीदिसं पसन्नाकारमकासि ।

विस्सज्जना — इमञ्च भन्ते धम्मदेसनं सुत्वा सन्दको परिब्बाजको “अच्छरियं भो आनन्द, अब्भुतं भो आनन्द, न च नाम सधम्मोक्कंसना भविस्सति, न परधम्मवम्भना, आयतने च धम्मदेसना, ताव बहुका च निय्यातारो पज्जायिस्सन्ती”ति एवमादिना इमस्मिं धम्मविनये पसन्नो पसन्नाकारमकासि ।

महासकुलुदायीसुत्त

पुच्छा — महासकुलुदायिसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते सकुलुदायिं परिब्बाजकं आरब्धं भासितं । सकुलुदायी भन्ते परिब्बाजको पुरिमानि दिवसानि पुरिमतरानि कोतूहलसालायं नानातिथियानं समणब्राह्मणानं यावतको अहोसि भगवन्तञ्च छ च सत्थारो आरब्धं कथासल्लापो, तं सब्बं भगवतो आरोचेसि । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

समणमुण्डिकसुत्त

पुच्छा — समणमुण्डिकसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते उग्गाहमान परिब्बाजकं समणमुण्डिकापुत्तं आरब्धं भासितं । उग्गाहमानो भन्ते परिब्बाजको समणमुण्डिकापुत्तो पञ्चकङ्गं तपति एतदवोच “चतूहि खो अहं गहपति धम्मोहि समन्नागतं पुरिसपुग्गलं पञ्जपेमि सम्पन्नकुसलं परमकुसलं उत्तमपत्तिपत्तं समणं अयोज्झ”न्ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

चूळसकुलुदायीसुत्त

पुच्छा — चूळसकुलुदायीसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते सकुलुदायिं परिब्बाजकं आरब्धं भासितं, सकुलुदायी भन्ते परिब्बाजको भगवन्तं एतदवोच “यदाहं भन्ते इमं परिसं अनुपसङ्कन्तो होमि, अथायं परिसा अनेकविहितं तिरच्छानकथं कथेन्ति निसिन्ना होति । यदा च खो अहं भन्ते इमं परिसं उपसङ्कमन्तो होमि, अथायं परिसा ममज्जेव मुखं उल्लोकेन्ती निसिन्ना होति ‘यं नो समणो उदायी धम्मं भासिस्सति, तं सोस्सामा’ति, यदा पन भन्ते भगवा इमं परिसं उपसङ्कन्तो होति, अथाहज्जेव अयञ्च परिसा भगवतो मुखं उल्लोकेन्ता निसिन्ना होम यं नो भगवा धम्मं भासिस्सति, तं सोस्सामा’ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

वेखनससुत्त

पुच्छा — वेखनससुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते वेखनसं परिब्बाजकं आरब्धं भासितं, वेखनसो भन्ते परिब्बाजको भगवतो सन्तिके उदानं उदानेसि “अयं परमो वण्णो अयं परमो वण्णो”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

घटिकारसुत्त

पुच्छा — घटिकारसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — कोसलेसु भन्ते घटिकारस्स कुम्भकारस्स घरवत्थुपदेसे आयस्मन्तं आनन्दं आरब्धं भासितं । भगवा भन्ते तस्मिं भूमिपदेसे सितं पात्वाकासि, आयस्मा च आनन्दो भगवन्तं एतदवोच “को नु खो भन्ते हेतु को पच्चयो भगवतो सितस्स पातुकम्माय, न अकारणेन तथागता सितं पातुकरोन्ती”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

रट्टपालसुत्त

पुच्छा — रट्टपालसुत्तं पनावुसो कथं कं आरब्ध किस्मिं वत्थुस्मिं केन भासितं ।

विस्सज्जना — कुरुसु भन्ते राजानं कोरब्बं आरब्ध आयस्मता रट्टपालत्थेरेन भासितं । राजा भन्ते कोरब्बो आयस्मन्तं रट्टपालं एतदवोच “चत्तारिमानि भो रट्टपाल पारिजुज्जानि, येहि पारिजुज्जेहि समन्नागता इधेकच्चे केसमस्सुं ओहारेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा अगारस्मा अनागारियं पब्बजन्ती”ति एवमादिकं वचनं अवोच, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — अथ खो आवुसो आयस्मा रट्टपालत्थेरो रज्जो कोरब्बस्स कथं पठमं धम्मद्वेसं वित्थारेत्वा पकासेसि ।

विस्सज्जना — अथ खो भन्ते आयस्मा रट्टपालत्थेरो “तं किं मज्जसि महाराज त्वं वीसतिवस्सुद्वेसिकोपि पण्णवीसतिवस्सुद्वेसिकोपि हत्थिस्मिम्पि कतावी अस्सस्मिम्पि कतावी रथस्मिम्पि कतावी धनुस्मिम्पि कतावी थरुस्मिम्पि कतावी ऊरुबली बाहुबली अलमत्तो सङ्गामावचरो”ति एवमादिना पठमं धम्मद्वेसं वित्थारेत्वा पकासेसि ।

पुच्छा — कथं पनावुसो आयस्मा रट्टपालत्थेरो रज्जो कोरब्बस्स दुतियम्पि धम्मद्वेसं वित्थारेत्वा पकासेसि ।

विस्सज्जना — “तं किं मज्जसि महाराज, अत्थि ते कोचि अनुसायिको आबाधो”ति एवमादिना भन्ते आयस्मा रट्टपालो रज्जो कोरब्बस्स दुतियं धम्मद्वेसं वित्थारेत्वा पकासेसि ।

पुच्छा — कथं पनावुसो आयस्मा रट्टपालत्थेरो रज्जो कोरब्बस्स ततियम्पि धम्मद्वेसं वित्थारेत्वा पकासेसि ।

विस्सज्जना — “तं किं मज्जसि महाराज, यथा त्वं एतरहि पज्चहि कामगुणेहि समप्पितो समङ्गीभूतो परिचारेसि, लच्छसि त्वं परत्थापि एवमेवाहं इमेहेव पज्चहि कामगुणेहि समप्पितो समङ्गीभूतो परिचारेमी”ति एवमादिना भन्ते आयस्मा रट्टपालो रज्जो कोरब्बस्स ततियं धम्मद्वेसं वित्थारेत्वा पकासेसि ।

पुच्छा — चतुत्थम्पि खो आवुसो धम्मद्वेसं आयस्मा रट्टपालत्थेरो रज्जो कोरब्बस्स कथं वित्थारेत्वा पकासेसि ।

विस्सज्जना — “तं किं मज्जसि महाराज, फीतं कुरुं अज्झावससी”ति एवमादिना भन्ते आयस्मा रट्टपालत्थेरो रज्जो कोरब्बस्स चतुत्थं धम्मद्वेसं वित्थारेत्वा पकासेसि ।

मघदेवसुत्त

पुच्छा — मघदेवसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्ध किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — मिथिलायं भन्ते मघदेवअम्बवने आयस्मन्तं आनन्दं आरब्ध भासितं । भगवा भन्ते अज्जतरस्मिं पदेसे सितं पात्वाकासि, आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच “को नु खो भन्ते को पच्चयो भगवतो सितस्स पातुकम्माय, न अकारणेन तथागता सितं पातुकरोन्ती”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

मधुरसुत्त

पुच्छा — मधुरसुत्तं पनावुसो कत्थं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं केन भासितं ।

विस्सज्जना — मधुरायं भन्ते राजानं माधुरं अवन्तिपुत्तं आरब्धं आयस्मता महाकच्चानत्थेरेन भासितं, राजा भन्ते माधुरो अवन्तिपुत्तो आयस्मन्तं महाकच्चानं एतदवोच “ब्रह्मणा भो कच्चान एवमाहंसु ब्राह्मणोव सेट्ठो वण्णो, हीनो अज्जो वण्णो । ब्राह्मणोव सुक्को वण्णो, कण्हो अज्जो वण्णो । ब्राह्मणाव सुज्झन्ति, नो अब्राह्मणा । ब्राह्मणाव ब्रह्मणो पुत्ता ओरसा मुखतो जाता ब्रह्मजा ब्रह्मनिम्मिता ब्रह्मदायादाति । इध भवं कच्चानो किमक्खायी”ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

बोधिराजकुमारसुत्त

पुच्छा — बोधिराजकुमारसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — भग्गेषु भन्ते सुसुमारगिरे बोधिं राजकुमारं आरब्धं भासितं । बोधि भन्ते राजकुमारो भगवन्तं एतदवोच “मयं खो भन्ते एवं होति । न खो सुखेन सुखं अधिगन्तब्बं, दुक्खेन खो सुखं अधिगन्तब्बं”न्ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — एवं वुत्ते खो आवुसो बोधि राजकुमारो भगवन्तं कथं पुच्छि, कथञ्चस्स भगवा ब्याकासि ।

विस्सज्जना — एवं वुत्ते भन्ते बोधिराजकुमारो भगवन्तं एतदवोच “कीव चिरेन नु खो भन्ते भिक्खु तथागतं विनायकं लभमानो यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्मा अनगारियं पब्बजन्ति, तदनुत्तरं ब्रह्मचरियपरियोसानं दिट्ठेव धम्मो सयं अभिज्जा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहरेय्या”ति, भगवा च भन्ते “तेन हि राजकुमार तंयेवेत्थ पटिपुच्छिस्सामि, यथा ते खमेय्य, तथा नं ब्याकरेय्यासी”ति, एवमादिना विभजित्वा ब्याकासि ।

पुच्छा — इमञ्च पनावुसो धम्मदेसनं सुत्वा बोधिराजकुमारो इमिस्सं धम्मदेसनायं पसन्नो कीदिसं पसन्नाकारमकासि ।

विस्सज्जना — इमञ्च पन भन्ते धम्मदेसनं सुत्वा बोधिराजकुमारो “अहो बुद्धो अहो धम्मो अहो धम्मस्स स्वाक्खातता, यत्र हि नाम सायमनुसिद्धो, पातो विसेसं अधिगमिस्सति, पातमनुसिद्धो सायं विसेसं अधिगमिस्सती”ति एवमादिना इमिस्सं धम्मदेसनायं पसन्नो पसन्नाकारमकासि ।

अङ्गुलिमालसुत्त

पुच्छा — अङ्गुलिमालसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते आयस्मन्तं अङ्गुलिमालत्थेरं आरब्धं भासितं । आयस्मा भन्ते अङ्गुलिमालत्थेरो भगवन्तं एतदवोच “इधाहं भन्ते पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सावत्थिं पिण्डाय पाविसिं, अद्दसं खो अहं भन्ते सावत्थियं सपदानं पिण्डाय चरमानो अज्जतरं इत्थिं मूळ्हगब्भं विघातगब्भं दिस्वान मय्हं एतदहोसि “किलिस्सन्ति वत भो सत्ता, किलिस्सन्ति वत भो सत्ता”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पियजातिकसुत्त

पुच्छा — पियजातिकसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्ध किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते अज्जरं गहपतिं आरब्ध भासितं, सावत्थियं भन्ते अज्जरस्स गहपतिस्स एकपुत्तको पियो मनापो कालङ्कतो होति, तस्स कालं किरियाय नेव कम्मन्ता पटिभन्ति, न भत्तं पटिभाति, सो आळाहनं गन्त्वा कन्दति “कहं एकपुत्तक कहं एकपुत्तका”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

बाहितिकसुत्त

पुच्छा — बाहितिक सुत्तं पनावुसो कथं कं आरब्ध किस्मिं वत्थुस्मिं केन भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते राजानं पसेनदिं कोसलं आरब्ध आयस्मता आनन्दत्थेरेन धम्मभण्डागारिकेन भासितं । राजा भन्ते पसेनदि कोसलो आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच “किं नु खो भन्ते आनन्द सोभगवा तथारूपं कायसमाचारं समाचरेय्य, ख्वस्स कायसमाचारो ओपारम्भो समणेहि ब्राह्मणेही”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

धम्मचेतियसुत्त

पुच्छा — धम्मचेतियसुत्तं पनावुसो भगवता कथं केन सद्धिं भासितं ।

विस्सज्जना — सक्केसु भन्ते मेदाळुपे नाम सक्क्यानं निगमे रज्जा पसेनदिना कोसलेन सद्धिं भासितं ।

कण्णकत्थलसुत्त

पुच्छा — कण्णकत्थलसुत्तं पनावुसो भगवता कथं केन सद्धिं भासितं ।

विस्सज्जना — उरुज्जायं भन्ते कण्णकत्थले मिगदाये रज्जा पसेनदिना कोसलेन सद्धिं भासितं ।

ब्रह्मायुसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो भगवता...पे०... सम्मासम्बुद्धेन ब्रह्मायुसुत्तं कथं कं आरब्ध किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — विदेहेसु भन्ते मिथिलायं मघदेवअम्बवने ब्रह्मायुं ब्राह्मणं आरब्ध भासितं । ब्रह्मायु भन्ते ब्राह्मणो भगवन्तं उपसङ्गमित्वा अट्टपज्जानि पुच्छि, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — तत्थ आवुसो उत्तरो माणवो कथं भगवतो द्वत्तिसमहापुरिसलक्खणेहि समन्नागततं अत्तनो आचरियस्स ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स सम्पटिवेदेसि ।

विस्सज्जना — तत्थ भन्ते उत्तरो माणवो “सुप्पतिट्ठितपादो खो पन सो भवं गोतमो, इदम्पि तस्स भोतो गोतमस्स महापुरिसस्स महापुरिसलक्खणं भवती”ति एवमादिना भगवतो द्वत्तिसमहापुरिसलक्खणेहि समन्नागततं अत्तनो

आचरियस्स ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स सम्पटिवेदेसि ।

पुच्छा — अपरम्पि आवुसो उत्तरो माणवो भगवतो गमनकाले कीदिसं पासादिकं आकारं दिस्वा च सल्लक्खेत्वा च अत्तनो आचरियस्स ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स सम्पटिवेदेसि ।

विस्सज्जना — अपरम्पि भन्ते उत्तरो माणवो भगवतो गमनकाले पठमं दक्खिणं पादुद्धरणादिकं आकारं दिस्वा च सल्लक्खेत्वा च अत्तनो आचरियस्स ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स सम्पटिवेदेसि ।

पुच्छा — अपरम्पि आवुसो उत्तरो माणवो भगवतो अन्तरघरं पविसनकाले कीदिसं पासादिकं आकारं दिस्वा च सल्लक्खेत्वा च अत्तनो आचरियस्स ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स सम्पटिवेदेसि ।

विस्सज्जना — अपरम्पि भन्ते उत्तरो माणवो भगवतो अन्तरघरं पविसनकाले न कायस्स उन्नमनादिकं पासादिकं दिस्वा च सल्लक्खेत्वा च अत्तनो आचरियस्स ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स सम्पटिवेदेसि ।

पुच्छा — अपरम्पि आवुसो उत्तरो माणवो भगवतो भोजनकाले कीदिसं पासादिकं आकारं दिस्वा च सल्लक्खेत्वा च अत्तनो आचरियस्स ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स सम्पटिवेदेसि ।

विस्सज्जना — अपरम्पि भन्ते उत्तरो माणवो भगवतो भोजनकाले पत्तोदकादिकं पटिग्गहणादिकाले न पत्तस्स उन्नमनादिकं भगवतो पासादिकं आकारं दिस्वा च सल्लक्खेत्वा च अत्तनो आचरियस्स ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स सम्पटिवेदेसि ।

पुच्छा — अपरम्पि आवुसो उत्तरो माणवो भगवतो भुत्ताविकाले कीदिसं पासादिकं आकारं दिस्वा च सल्लक्खेत्वा च अत्तनो आचरियस्स ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स सम्पटिवेदेसि ।

विस्सज्जना — अपरम्पि भन्ते उत्तरो माणवो भगवतो भुत्ताविकाले पत्तोदनादिकं पटिग्गहणादिकाले न पत्तस्स उन्नमनादिकं पासादिकं आकारं दिस्वा च सल्लक्खेत्वा च अत्तनो आचरियस्स ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स सम्पटिवेदेसि ।

पुच्छा — अपरम्पि आवुसो उत्तरो माणवो भगवतो चीवरधारणे च आरामगतकाले च धम्मदेसनाकाले च सब्बइरियापथेसु च कीदिसं पासादिकं आकारं दिस्वा च सल्लक्खेत्वा च अत्तनो आचरियस्स ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स सम्पटिवेदेसि ।

विस्सज्जना — अपरम्पि भन्ते उत्तरो माणवो भगवतो चीवरधारणकाले च आरामगतकाले च सब्बेसु च इरियापथेसु न अच्चुक्कट्टादिकं पासादिकं आकारं दिस्वा च सल्लक्खेत्वा च अत्तनो आचरियस्स ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स सम्पटिवेदेसि ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो ब्रह्मायु ब्रह्मणो भगवन्तं पुच्छि, कथञ्चस्स भगवा ब्याकासि ।

विस्सज्जना — “कथं खो ब्राह्मणो होति, कथं भवति वेदगू । तेविज्जो भो कथं होति, सोत्तियो किन्ति वुच्चति । अरहं

भो कथं होति, कथं भवति केवली । मुनि च भो कथं होति, बुद्धो किन्ति पवुच्चती’ति — एवं खो भन्ते ब्रह्मायु ब्राह्मणो भगवन्तं पज्जं अपुच्छि । भगवा भन्ते—

“पुब्बेनिवासं यो वेदि, सग्गापायञ्च पस्सति ।
अथो जातिक्खयं पत्तो, अभिज्जावोसितो मुनि ।
चित्तं विसुद्धं जानाति, मुत्तं रागेहि सब्बसो ।
पहीनजातिमरणो, ब्रह्मचरियस्स केवली ।
पारगू सब्बधम्मनं, बुद्धो तादी पवुच्चती’ति —

एवं खो भन्ते भगवा ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स विभजित्वा व्याकासि ।

पुच्छा — इमञ्च पनावुसो भगवतो व्याकरणं सुत्वा ब्रह्मायु ब्राह्मणो भगवति कीदिसं निपच्चकारं अकासि, कथञ्चस्स भगवा पुनपि अनुपुब्बिं धम्मकथं कथेसि ।

विस्सज्जना — इमञ्च पन भन्ते भगवतो व्याकरणं सुत्वा ब्रह्मायु ब्राह्मणो उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवतो पादानि मुखेन च परिचुम्बति, पाणीहि च परिसम्बाहति, नामञ्च सावेति “ब्रह्मायु अहं भो गोतम ब्राह्मणो, ब्रह्मायु अहं भो गोतम ब्राह्मणो’ति, एवं परमनिपच्चकारं अकासि, भगवा च भन्ते दानकथं सीलकथं सग्गकथं कामानं आदीनवं ओकारं संकिलेसं नेक्खम्मे आनिसंसं पकासेसि, एवं खो भन्ते ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स भगवा अनुपुब्बिं कथं कथेसि ।

पुच्छा — इमञ्च पनावुसो धम्मदेसनं सुत्वा ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स कीदिसो धम्माभिसमयो अहोसि ।

विस्सज्जना — इमञ्च पन भन्ते धम्मदेसनं सुत्वा ब्रह्मायुस्स ब्राह्मणस्स तस्मिंयेव आसने विरजं वीतमलं धम्मचक्खुं उदपादि “यंकिञ्चि समुदयधम्मं सब्बं तं निरोधधम्म’न्ति ।

सेलसुत्त

पुच्छा — सेलसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — अङ्गुत्तरापेसु भन्ते आपणे नाम अङ्गुत्तरापानं निगमेसेलं ब्राह्मणं आरब्भ भासितं । सेलो भन्ते ब्राह्मणो सपरिसो भगवन्तं उपसङ्गमित्वा भगवन्तं सम्मुखा सारुप्पाहि गाथाहि अभित्थवि, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

परिपुण्णकायो सुरुचि, सुजातो चारुदस्सनो ।
सुवण्णवण्णोसि भगवा, सुसुक्कदाठोसि वीरियवा ।
नरस्स हि सुजातस्स, ये भवन्ति वियञ्चना ।
सब्बे ते तव कायस्मिं, महापुरिसलक्खणा ॥

अस्सलायनसुत्त

पुच्छा — अस्सलायनसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते अस्सलायनं माणवं आरब्भ भासितं, अस्सलायनो भन्ते माणवो महता ब्राह्मणगणेन सद्धिं भगवन्तं उपसङ्कमित्वा एतदवोच “ब्राह्मणा भो गोतम एवमाहं सु ‘ब्राह्मणोव सेट्ठो वण्णो, हीनो अज्जो वण्णो । ब्राह्मणोव सुक्को वण्णो, कण्हो अज्जो वण्णो । ब्राह्मणाव सुज्झन्ति, नो अब्राह्मणा । ब्राह्मणाव ब्रह्मनो पुत्ता ओरसा मुखतो जाता ब्रह्मजा ब्रह्मनिम्मिता ब्रह्मदायादा’ति, इध भवं गोतमो किमाहा’ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

घोटमुखसुत्त

पुच्छा — घोटमुखसुत्तं पनावुसो कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं केन भासितं ।

विस्सज्जना — बाराणसियं भन्ते खेमियम्बवने घोटमुखं ब्राह्मणं आरब्भ आयस्मता उदेनेन भासितं । घोटमुखो भन्ते ब्राह्मणो आयस्मन्तं उदेनं चङ्कमन्तं अनुचङ्कममानो एवमाह “अम्भो समण नत्थि धम्मिको परिब्बजो, एवं मे एत्थ होति, तज्ज खो भवन्तरूपानं वा अदस्सना, यो वा पनेत्थ धम्मा’ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

चङ्कीसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो भगवता...पे०... सम्मासम्बुद्धेन चङ्कीसुत्तं कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — कोसलेसु भन्ते ओपासादे नाम कोसलानं निगमे कापटिकं माणवं आरब्भ भासितं, कापटिको भन्ते माणवो भगवन्तं एतदवोच “यदिदं भो गोतम ब्राह्मणानं पोराणं मन्तपदं इतिहितिहपरम्पराय पिटकसम्पदाय, तत्थ च ब्राह्मणा एकंसेन निट्ठं गच्छन्ति ‘इदमेव सच्चं मोघमज्ज’न्ति, इध भवं गोतमो किमाहा’ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

एसुकारीसुत्त

पुच्छा — एसुकारीसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते एसुकारिं ब्राह्मणं आरब्भ भासितं, एसुकारी भन्ते ब्राह्मणो भगवन्तं उपसङ्कमित्वा एतदवोच “ब्राह्मणा भो गोतम चतस्सो पारिचरिया पज्जपेन्ति, ब्राह्मणस्स पारिचरियं पज्जपेन्ति, खत्तियस्स पारिचरियं पज्जपेन्ति, वेस्सस्स पारिचरियं पज्जपेन्ति, सुद्धस्स पारिचरियं पज्जपेन्ती’ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

धनज्जानिसुत्त

पुच्छा — धनज्जानिसुत्तं पनावुसो कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं केन भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते धनज्जानिं ब्राह्मणं आरब्भ आयस्मता सारिपुत्तत्थेरेन धम्मसेनापतिना भासितं, धनज्जानि भन्ते ब्राह्मणो पमादविहारं विहासि, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — अथ खो आवुसो आयस्मा सारिपुत्तत्थेरो धम्मसेनापति कथं धनज्जानिं ब्राह्मणं पुच्छि, कथञ्च सो

आयस्मतो सारिपुत्तत्थेस्स धम्मसेनापतिस्स आरोचेसि ।

विस्सज्जना — “कच्चासि धनज्जानि अप्पमत्तो”ति, एवं खो भन्ते आयस्मा सारिपुत्तत्थेरो धम्मसेनापति धनज्जानिं ब्राह्मणं पुच्छि, धनज्जानि च भन्ते ब्राह्मणो “कुतो भो सारिपुत्त अम्हाकं अप्पमादो, येसं नो मातापितरो पोसेतब्बा”ति, एवमादिना आयस्मतो सारिपुत्तस्स धम्मसेनापतिस्स आरोचेसि ।

पुच्छा — एवं वुत्ते खो आवुसो आयस्मा सारिपुत्तत्थेरो धम्मसेनापति धनज्जानिस्स ब्राह्मणस्स कीदिसं धम्मकथं कथेसि ।

विस्सज्जना — एवं वुत्ते भन्ते आयस्मा सारिपुत्तत्थेरो धम्मसेनापति “तं किं मज्जसि धनज्जानि, इधेकच्चो मातापितूनं हेतु अधम्मचारी विसमचारी अस्स, तमेनं अधम्मचरिया विसमचरियाहेतु निरयं निरयपाला उपकट्ठेय्यु”न्ति, एवमादिना धनज्जानिस्स ब्राह्मणस्स धम्मकथं कथेसि ।

पुच्छा — पुन पि आवुसो आयस्मा सारिपुत्तत्थेरो धम्मसेनापति कथं धनज्जानिस्स ब्राह्मणस्स अपरेनपि परियायेन अनुसासनिं अदासि ।

विस्सज्जना — पुनपि भन्ते आयस्मा सारिपुत्तत्थेरो धम्मसेनापति “तं किं मज्जसि धनज्जानि, यो वा मातापितूनं हेतु अधम्मचारी विसमचारी अस्स, यो वा मातापितूनं हेतु धम्मचारी समचारी अस्स, कतमं सेय्यो”ति, एवमादिना धनज्जानिस्स ब्राह्मणस्स अपरेनपि परियायेन ओवादमदासि ।

पुच्छा — अपरभागे पि आवुसो आयस्मा सारिपुत्तत्थेरो धम्मसेनापति कथं धनज्जानिस्स ब्राह्मणस्स मरणसमये धम्मकथं कथेसि, कथञ्चस्स अभिसम्परायो अहोसि ।

विस्सज्जना — अपरभागे पि भन्ते आयस्मा सारिपुत्तत्थेरो धम्मसेनापति धनज्जानिस्स ब्राह्मणस्स मरणसमयेपि चत्तारो ब्रह्मविहारे देसेसि, धनज्जानि च भन्ते ब्राह्मणो कायस्स भेदा परं मरणा ब्रह्मलोकूपगो अहोसि ।

वासेट्ठसुत्त

पुच्छा — वासेट्ठसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — इच्छानङ्गले भन्ते वासेट्ठं माणवं आरब्भ भासितं । वासेट्ठो भन्ते माणवो भगवन्तं गाथाहि अज्झभासि

“अनुज्जातपटिज्जाता, तेविज्जा मयमस्मभो ।
अहं पोक्खरसातिस्स, तारुक्खस्सायं माणवो ॥

तेविज्जानं यदक्खातं, तत्र केवल्लिनेस्मसे ।
पदकस्मा वेय्याकरणा, जप्पे आचरियसादिसा ।
तेसं नो जातिवादस्मिं, विवादो अत्थि गोतम ॥

जातिया ब्राह्मणो होति, भारद्वाजो इति भासति ।
अहञ्च कम्मुना ब्रूमि, एवं जानाहि चक्खुम ॥

तेन सक्कोम जापेतुं, अज्जमज्जं मयं उभो ।
भवन्तं पुट्टुमागमा, सम्बुद्धं इति विस्सुतं ॥

चन्दं यथा खयातीतं, पेच्च पज्जलिका जना ।
वन्दना नमस्सन्ति, एवं लोकस्मिं गोतमं ॥

चक्खुं लोके समुप्पन्नं, मयं पुच्छाम गोतमं ।
जातिया ब्राह्मणो होति, उदाहु भवति कम्मुना ।
अजानतं नो पबूहि, यथा जानेमु ब्राह्मणन्ति ॥

तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

सुभसुत्त

पुच्छा — सुभसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सुभं माणवं तोदेय्यपुत्तं आरब्भ भासितं । सुभो भन्ते माणवो तोदेय्यपुत्तो भगवन्तं उपसङ्गमित्वा एतदवोच “ब्राह्मणा भो गोतम एवमाहंसु” गहट्ठो आराधको होति जायं धम्मं कुसलं, न पब्बजितो आराधको होति जायं धम्मं कुसलन्ति, इध भवं गोतमो किमाहा”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — पुन पि आवुसो सुभो माणवो तोदेय्यपुत्तो कथं भगवन्तं पुच्छि, कथञ्च भगवा विभज्ज ब्याकासि ।

विस्सज्जना — “ब्राह्मणा भो गोतम एवमाहंसु ‘महट्ठमिदं महाकिच्चं महाधिकरणं महासमारम्भं, घरावासकम्मट्टानं महप्फलं होति । अप्पट्ठमिदं अप्पकिच्चं अप्पाधिकरणं अप्पसमारम्भं, पब्बज्जा कम्मट्टानं अप्पफलं होती”ति । इध भवं गोतमो किमाहा”ति । एवं खो भन्ते सुभो माणवो तोदेय्यपुत्तो पुनपि भगवन्तं पुच्छि । भगवा च भन्ते “एत्थापि खो अहं माणव विभज्जवादा, नाहमेत्थ एकंसवादोति” एवमादिना विभज्ज ब्याकासि ।

सङ्गारवसुत्त

पुच्छा — सङ्गारवसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — कोसलेसु भन्ते चञ्चलिकप्पे नाम गामे सङ्गारवं माणवं आरब्भ भासितं, सङ्गारवो भन्ते माणवो भगवन्तं एतदवोच “सन्ति खो भो गोतम एके समणब्राह्मणा दिट्ठधम्माभिज्जावोसानपारमिप्पत्ता आदिब्रह्मचरियं पटिजानन्ति । तत्र भो गोतम ये ते समणब्राह्मणा दिट्ठधम्माभिज्जावोसानपारमिप्पत्ता आदिब्रह्मचरियं पटिजानन्ति, तेसं भवं गोतमो कतमो”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

देवदहसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन देवदहसुत्तं कत्थ कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सक्केसु भन्ते देवदहे नाम सक्क्यानं निगमे सम्म हुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

पञ्चत्तयसुत्त

पुच्छा — पञ्चत्तयसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

किन्तिसुत्त

पुच्छा — किन्तिसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — पिसिनारायं भन्ते बलिहरणे नाम वनसण्डे सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

पुच्छा — तत्थ आवुसो भगवा कथं पठमं भिक्खू पटिपुच्छित्वा ओवादमदासि, यो बहुजनस्स अत्थाय हिताय सुखाय संवत्तति ।

विस्सज्जना — तत्थ भन्ते भगवा “किन्ति वो भिक्खवे मयि होति, चीवरहेतु वा समणो गोतमो धम्मं देसेति, पिण्डपातहेतु वा, सेनासनहेतु वा, इतिभवाभवहेतु वा समणो गोतमो धम्मं देसेती”ति भिक्खू पुच्छित्वा “तस्मातिह भिक्खवे ये वो मया धम्मा अभिज्जा देसिता । सेय्यथिदं, चत्तारो सतिपट्ठाना चत्तारो सम्मप्पधाना चत्तारो इद्धिपादा पञ्चिन्द्रियानि पञ्च बलानि सत्त बोज्झङ्गा अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो । तत्थ सब्बेहेव समग्गेहि सम्मोदमानेहि अविवदमानेहि सिक्खितब्बं” एवमादिना भन्ते भिक्खूनां ओवादमदासि ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो भगवा तत्थ दुतियम्पि भिक्खूनां ओवादं अदासि । यो बहुजनस्स अत्थाय हिताय सुखाय संवत्तति ।

विस्सज्जना — तत्थ भन्ते भगवा “तेसञ्च वो भिक्खवे समग्गानं सम्मोदमानानं अविवदमानानं सिक्खितं सिया अज्जरस्स भिक्खुनो आपत्ति, सिया वीतिक्कमो । तत्र भिक्खवे न चोदनाय तरितब्बं पुग्गलो उपपरिक्खितब्बो”ति एवमादिना भिक्खूनां दुतियम्पि ओवादमदासि ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो भगवा तत्थ ततियम्पि भिक्खूनां ओवादं अदासि, यो बहुजनस्स अत्थाय हिताय सुखाय संवत्तति ।

विस्सज्जना — “तेसञ्च वो भिक्खवे समग्गानं सम्मोदमानानं अविवदमानानं सिक्खितं अज्जमज्जस्स वचीसंहारो उप्पज्जेय्य दिट्ठिपळासो चेतसो आघातो अप्पच्चयो अनभिरद्धी”ति एवमादिना भन्ते भगवा तत्थ ततियम्पि भिक्खूनां

ओवादमदासि ।

पुच्छा — तेनावुसो भिक्खुना एवं सत्थु ओवादानुसासनिकारिना आयस्मा नु ते भिक्खु अकुसला वुट्ठापेत्वा कुसले पतिट्ठापेतीति परेहि पुट्ठेन कथं सम्मा ब्याकरमानेन ब्याकातब्बं ।

विस्सज्जना — “इधाहं आवुसो येन भगवा तेनुपसङ्कमिं, तस्स मे भगवा धम्मं देसेसि, ताहं धम्मं सुत्वा तेसं भिक्खूनं अभसिं, तं ते भिक्खू धम्मं सुत्वा अकुसला वुट्ठहिंसु कुसले पतिट्ठहिंसू”ति । एवं खो भन्ते तेन भिक्खुना एवं सत्थु ओवादानुसासनिकारिना परेहि पुट्ठेन सम्मा ब्याकरमानेन ब्याकातब्बं ।

सामगामसुत्त

पुच्छा — सामगामसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सक्केसु भन्ते सामगामे नाम सक्क्यानं निगमे आयस्मन्तञ्च आनन्दं आयस्मन्तञ्च चुन्दं आरब्भ भासितं, आयस्मा च भन्ते आनन्दो आयस्मा च चुन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु, एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच “अयं भन्ते चुन्दो समणुद्देशो एवमाह ‘निगण्ठो भन्ते नाटपुत्तो पावायं अधुना कालङ्कतो, तस्स कालङ्किरियाय भिन्ना निगण्ठा द्वेधिकजाता भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अञ्जमञ्जं मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरन्ति... पे०... भिन्नथूपे अप्पटिसरणे”ति । तस्स मय्हं भन्ते एवं होति ‘माहेव भगवतो अच्चयेन सङ्के विवादो उप्पज्जि, स्वास्स विवादो बहुजनअहिताय बहुजनअसुखाय बहूनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सान’न्ति” । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

सुनक्खत्तसुत्त

पुच्छा — सुनक्खत्तसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — वेसालियं भन्ते सुनक्खत्तं लिच्छविपुत्तं आरब्भ भासितं, सुनक्खत्तो भन्ते लिच्छविपुत्तो भगवन्तं उपसङ्कमित्वा एतदवोच “सुत्तं मेतं भन्ते सम्बहुलेहि किर भिक्खूहि भगवतो सन्तिके अञ्जा ब्याकता खीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरियं, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्तायाति पजानामाति । कच्चि ते भन्ते भिक्खू सम्मदेव अञ्जं ब्याकंसु, उदाहु सन्तेत्थेकच्चे भिक्खू अधिमानेन अञ्जं ब्याकंसू”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

आनेज्जसप्पायसुत्त

पुच्छा — आनेज्जसप्पायसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — कुरूसु भन्ते कम्मासधम्मे नाम कुरूनं निगमे सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

गणकम्मोगल्लानसुत्त

पुच्छा — गणकम्मोगल्लानसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते गणकमोग्गल्लानं ब्राह्मणं आरब्ध भासितं, गणकमोग्गल्लानो भन्ते ब्राह्मणो भगवन्तं उपसङ्गमित्वा एतदवोच “सेय्याथापि भो गोतम इमस्स मिगारमातुपासादस्स दिस्सति अनुपुब्बसिक्खा अनुपुब्बकिरिया अनुपुब्बपटिपदा यदिदं याव पच्छिमसोपानकळेवरा... पे०... सक्का नुखो भो गोतम इमस्मिम्पि धम्मविनये एवमेव अनुपुब्बसिक्खा अनुपुब्बकिरिया अनुपुब्बपटिपदा पज्जपेतु”न्ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — एवं वुत्ते खो आवुसो गणकमोग्गल्लानो ब्राह्मणो भगवन्तं किं अवोच, कथञ्चस्स भगवा व्याकासि ।

विस्सज्जना — एवं वुत्ते भन्ते गणकमोग्गल्लानो ब्राह्मणो भगवन्तं एतदवोच “किं नु खो भोतो गोतमस्स सावका भोता गोतमेन एवं ओवदीयमाना एवं अनुसासीयमाना सब्बे अच्चन्तं निट्ठं निब्बानं आरोधेन्ति, उदाहु एकच्चे नाराधेन्ती”ति, भगवा च भन्ते “अप्पेकच्चे खो ब्राह्मण मम सावका मया एवं ओवदीयमाना एवं अनुसासीयमाना अच्चन्तं निट्ठं निब्बानं आरोधेन्ति, एकच्चे नाराधेन्ती”ति एवमादिना गणकमोग्गल्लानस्स ब्राह्मणस्स व्याकासि ।

पुच्छा — इमञ्च पनावुसो धम्मदेसनं सुत्वा गणको मोग्गल्लानो इमस्मिं धम्मविनये पसन्नो कीदिसं पसन्नाकारमकासि ।

विस्सज्जना — इमञ्च पन भन्ते धम्मदेसनं सुत्वा गणकमोग्गल्लानो ब्राह्मणो “ये मे भो गोतम पुगला असद्धा जीविकत्था न सद्धा अगारस्मा अनगारियं पब्बजिता”ति एवमादिना इमस्मिं धम्मविनये पसन्नो पसन्नाकारमकासि ।

गोपकमोग्गल्लानसुत्त

पुच्छा — गोपकमोग्गल्लानसुत्तं पनावुसो कथं कं आरब्ध किस्मिं वत्थुस्मिं केन भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते गोपकमोग्गल्लानं ब्राह्मणं आरब्ध आयस्मता आनन्दत्थेरेन धम्मभण्डागारिकेन भासितं, गोपकमोग्गल्लानो भन्ते ब्राह्मणो आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच “अत्थि नु खो भो आनन्द एकभिक्षुपि तेहि धम्मेहि सब्बेन सब्बं सब्बथा सब्बं समन्नागतो, येहि धम्मेहि समन्नागतो सो भवं गोतमो अहोसि अरहं सम्मासम्बुद्धो”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ आयस्मता आनन्दत्थेरेन धम्मभण्डागारिकेन भिक्षुनो पसादनीया धम्मा पकासिता, ये तेन भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन अक्खाता । येहि च समन्नागतं भिक्षुं अज्जे भिक्षू सक्करेय्युं गरुं करेय्युं मानेय्युं पूजेय्युं सक्कत्वा गरुं कत्वा उपनिस्साय विहरेय्युं ।

विस्सज्जना — इध ब्राह्मण भिक्षु सीलवा होति, पातिमोक्खसंवरसंवृतो विहरति आचारगोचरसम्पन्नो अणुमत्तेसु वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खापदेसु, बहुस्सुतो होति सुतधरो सुतसन्निचयो, येमे धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्थं सब्बज्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपस्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति धाता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्ठिया सुप्पटिविद्धाति एवमादिना भन्ते तत्थ आयस्मता आनन्दत्थेरेन धम्मभण्डागारिकेन दस पसादनीया धम्मा पकासिता । ये तेन भगता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन अक्खाता, येहि समन्नागतं भिक्षुं एतरहि भिक्षू सक्करेय्युं गरुं करेय्युं मानेय्युं पूजेय्युं सक्कत्वा गरुं कत्वा उपनिस्साय विहरेय्युं ।

पुच्छा — एवं वुत्ते खो आवुसो वस्सकारो ब्राह्मणो मगधमहामत्तो कीदिसं पसंसावचनं कथेसि, कथञ्चस्स आयस्मा आनन्दत्थेरो धम्मभण्डागारिको तं वचनं पटिसोधेत्वा पकासेसि ।

विस्सज्जना — एवं वुत्ते वस्सकारो ब्राह्मणो मगधमहामत्तो उपनन्दं सेनापतिं आमन्तेसि “तं किं मज्जसि भवं सेनापति, यदि मे भोन्तो सक्कातब्बं सक्करोन्ति, गरुं कातब्बं गरुं करोन्ति, मानेतब्बं मानेन्ति, पूजेतब्बं पूजेन्ती”ति एवमादिकं पसंसावचनं कथेसि, आयस्मा च भन्ते आनन्दो “न च खो ब्राह्मण सो भगवा सब्बं ज्ञानं वण्णेसि, नपि सो भगवा सब्बं ज्ञानं न वण्णेसी”ति एवमादिना तं वचनं पटिसोधेत्वा पकासेसि ।

महापुण्णमसुत्त

पुच्छा — महापुण्णमसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते अज्जतरं सट्ठिमत्तानं पधानीयभिक्षूनां सङ्घत्थेरं भिक्षुं आरब्भ भासितं, अज्जतरा भन्ते

सट्ठिमत्तानं पधानीयभिक्षूनां सङ्घत्थेरो भिक्षु उट्ठायासना एकंसं चीवरं कत्वा येन भगवा तेनज्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच “पुच्छेय्याहं भन्ते भगवन्तं किञ्चिदेव देसं, सचे मे भगवा ओकासं करोति पज्जस्स वेय्याकरणाया”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

चूळपुण्णमसुत्त

पुच्छा — चूळपुण्णमसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्षू आरब्भ भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता असप्पुरिसअङ्गानि विभजित्वा पकासितानि ।

विस्सज्जना — असप्पुरिसो भिक्षवे अस्सद्धम्मसमन्नागतो होति, असप्पुरिसभत्ति होति, असप्पुरिसचिन्ती होति, असप्पुरिसमन्ती होति, असप्पुरिसवाचो होति, असप्पुरिसकम्मन्तो होति, असप्पुरिसदिट्ठि होति, असप्पुरिसदानं देतीति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता अट्ठ असप्पुरिसअङ्गानि विभजित्वा पकासितानि ।

पुच्छा — कथं पनावुसो भगवता तत्थ सप्पुरिसअङ्गानि विभजित्वा पकासितानि ।

विस्सज्जना — सप्पुरिसो भिक्षवे सद्धम्मसमन्नागतो होति, सप्पुरिसभत्ति होति, सप्पुरिसचिन्ती होति, सप्पुरिसमन्ती होति, सप्पुरिसवाचो होति, सप्पुरिसकम्मन्तो होति, सप्पुरिसदिट्ठि होति, सप्पुरिसदानं देतीति एवमादिना भन्ते भगवता तत्थ अट्ठविधानि सप्पुरिसअङ्गानि विभजित्वा पकासितानि ।

अनुपदसुत्त

पुच्छा — अनुपदसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्धं भासितं, सम्बहुला भन्ते भिक्खू आयस्मतो सारिपुत्तस्स धम्मसेनापतिस्स सभागा तस्मिं समये सन्निपत्तिं, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता आयस्मतो सारिपुत्तस्स धम्मसेनापतिस्स अनुपदधम्मविपस्सना वित्थारेण विभजित्वा पकासिता ।

विस्सज्जना — पण्डितो भिक्खवे सारिपुत्तो महापज्जो भिक्खवे सारिपुत्तो पुथुपज्जो भिक्खवे सारिपुत्तो हासपज्जो भिक्खवे सारिपुत्तो तिक्खपज्जो भिक्खवे सारिपुत्तो जवनपज्जो भिक्खवे सारिपुत्तो निब्बेधिकपज्जो भिक्खवे सारिपुत्तो सारिपुत्तो भिक्खवे अङ्गमासं अनुपदधम्मविपस्सनं विपस्सतीति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता आयस्मतो सारिपुत्तस्स धम्मसेनापतिस्स अनुपदधम्मविपस्सना वित्थारेण पकासिता ।

छब्बिसोधनसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो...पे०... सम्मासम्बुद्धेण छब्बिसोधनसुत्तं कथं कं आरब्धं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्धं भासितं ।

सप्पुरिससुत्त

पुच्छा — सप्पुरिससुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्धं भासितं ।

सेवितब्बासेवितब्बसुत्त

पुच्छा — सेवितब्बासेवितब्बसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं केन सद्धिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्धं आयस्मता सारिपुत्तत्थेरेण धम्मसेनापतिना सद्धिं भासितं ।

बहुधातुकसुत्त

पुच्छा — बहुधातुकसुत्तं पनावुसो कथं कं आरब्धं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्धं भासितं ।

इसिगिलिसुत्त

पुच्छा — इसिगिलिसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते इसिगिलिस्मिं पब्बते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

महाचत्तारीसकसुत्त

पुच्छा — महाचत्तारीसकसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

आनापानस्सतिसुत्त

पुच्छा — आनापानस्सतिसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं, थेरा भन्ते भिक्खू नवे भिक्खू ओवदन्ति अनुसासन्ति, अप्पेकच्चे थेरा भिक्खू दसपि भिक्खू ओवदन्ति अनुसासन्ति, अप्पेकच्चे थेरा भिक्खू वीसम्पि भिक्खू ओवदन्ति अनुसासन्ति, अप्पेकच्चे थेरा भिक्खू तिसम्पि भिक्खू ओवदन्ति अनुसासन्ति, अप्पेकच्चे थेरा भिक्खू चत्तारीसम्पि भिक्खू ओवदन्ति अनुसासन्ति, ते च भन्ते नवा भिक्खू थेरेहि भिक्खूहि ओवदियमाना अनुसासियमाना उळ्ळारं पुब्बेनापरं विसेसं जानन्ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

कायगतासतिसुत्त

पुच्छा — कायगतासतिसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं, सम्बहुलानं भन्ते भिक्खूनां पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्तानं उपट्टानसालायं सन्निसिन्नानं सन्निपतितानं अयमन्तरकथा उदपादि “अच्छरियं आवुसो, अब्भुतं आवुसो, यावज्जिदं तेन भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन कायगतासति भाविता बहुलीकता महप्फला वुत्ता महानिसंसा”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

सङ्खारूपपत्तिसुत्त

पुच्छा — सङ्खारूपपत्तिसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता सङ्खारूपपत्तियो विभजित्वा पकासिता ।

विस्सज्जना — इध भिक्खवे भिक्खु सङ्खाय समन्नागतो होति, सीलेन समन्नागतो होति, सुतेन समन्नागतो होति, चागेन समन्नागतो होति, पञ्जाय समन्नागतो होति, तस्स एवं होति “अहो वताहं कायस्स भेदा परं मरणा खत्तियमहासालानं सहव्यतं उपपज्जेय्य”न्ति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता सङ्खारूपपत्तियो विभजित्वा पकासिता ।

चूळसुज्जतसुत्त

पुच्छा — चूळसुज्जतसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते आयस्मन्तं आनन्दं आरब्धं भासितं, आयस्मा भन्ते आनन्दो सायन्हसमयं पटिसल्लाना वुट्ठितो भगवन्तं एतदवोच “एकमिदं भन्ते समयं भगवा सक्केसु विहरति नगरकं नाम सक्क्यानं निगमो, तत्थ मे भन्ते भगवतो सम्मुखा सुत्तं, सम्मुखा पटिग्गहितं, सुज्जताविहारेनाहं आनन्द एतरहि बहुलं विहरामीति कच्चि मेतं भन्ते सुस्सुत्तं सुग्गहितं सुमनसिकतं सूपधारितं”न्ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

महासुज्जतसुत्त

पुच्छा — महासुज्जतसुत्तं पनावुतो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सक्केसु भन्ते कपिलवत्थुस्मिं आयस्मन्तं आनन्दं आरब्धं भासितं, आयस्मा भन्ते आनन्दो सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धिं घटाय सक्कस्स विहारे चीवरकम्मं करोति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

अच्छरियअब्भुतसुत्त

पुच्छा — अच्छरियअब्भुतसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं केन सद्धिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्धं आयस्मता आनन्दत्थेरेन धम्मभण्डागारिकेन सद्धिं भासितं । सम्बहुलानं भन्ते भिक्खूनं पच्छाभत्तं पिण्डपातपटिक्कन्तानं उपट्टानसालायं सन्निसिन्नानं सन्निपतितानं अयमन्तरकथा उदपादि “अच्छरियं आवुसो, अब्भुतं आवुसो तथागतस्स महिद्धिकता महानुभावता । यत्र हि नाम तथागतो अतीते बुद्धे परिनिब्बुते छिन्नपपञ्चे छिन्नवट्टुमे परियादिन्नवट्टे सब्बदुक्खवीतिवत्ते जानिस्सति । एवंजच्चा ते भगवन्तो अहेसुं इतिपि, एवंनामा ते भगवन्तो अहेसुं इतिपि, एवंगोत्ता ते भगवन्तो अहेसुं इतिपि, एवंसीला ते भगवन्तो अहेसुं इतिपि, एवंधम्मा ते भगवन्तो अहेसुं इतिपि, एवंपज्जा ते भगवन्तो अहेसुं इतिपि, एवंविहारी ते भगवन्तो अहेसुं इतिपि, एवंविमुत्ता ते भगवन्तो अहेसुं इतिपी”ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

बाकुलसुत्त

पुच्छा — बाकुलसुत्तं पनावुसो कथं कं आरब्धं केन भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते अचेलं कस्सपं आरब्धं आयस्मता बाकुलत्थेरेन भासितं ।

दन्तभूमिसुत्त

पुच्छा — दन्तभूमिसुत्तं पनावुसो भगवता कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते जयसेनं राजकुमारं आरब्धं भासितं । जयसेनो भन्ते राजकुमारो अचिरवत्तं समणुद्देसं उपसङ्गमित्वा एतदवोच “सुत्तं मेतं भो अग्गिवेस्सन इध भिक्खु अप्पमत्तो आतापी पहितत्तो विहरन्तो फुसेय्य चित्तस्स एकगतं”न्ति, तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता अचिरवतस्स समणुद्देसस्स समस्सासेत्वा धम्मदेसनानयो पकासितो ।

विस्सज्जना — तं कुतेत्थ अग्गिवेस्सन लब्भा, यं तं नेक्खम्मेन जातब्बं नेक्खम्मेन दट्ठब्बं नेक्खम्मेन पत्तब्बं नेक्खम्मेन सच्छिकातब्बं, तं वत जयसेनो राजकुमारो काममज्झे वसन्तो कामे परिभुञ्जन्तो कामवितक्केहि खज्जमानो कामपरिळाहेन परिड्य्हमानो कामपरियोसनाय उस्सुको उस्सति वा दक्खति वा सच्छि वा करिस्सतीति नेतं ठानं विज्जतीति एवं खो भन्ते भगवतो अचिरवतस्स समणुद्देसस्स समस्सासेत्वा, सेय्यथापिस्सु अग्गिवेस्सन द्वे हत्थिदम्मा वा अस्सदम्मावा गोदम्मा वा सुदन्ता सुविनीताति एवमादिना भन्ते भगवता अचिरवतस्स समणुद्देसस्स देसनानयो पकासितो ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवा द्वे उपमायो दस्सेत्वा ततुत्तरि धम्मदेसनं पवट्ठेति ।

विस्सज्जना — सेय्यथापि अग्गिवेस्सन राजाखत्तियो मुद्दावसित्तो नागवनिक्कं आमन्तेतीति एवमादिना भन्ते भगवा उत्तरिपि धम्मदेसनं पवट्ठेसि ।

भूमिजसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो...पे०... सम्मासम्बुद्धेन भूमिजसुत्तं कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — राजगहे भन्ते जयसेनं राजकुमारं आरब्धं भासितं, जयसेनो भन्ते राजकुमारो आयस्मन्तं भूमिजं एतदवोच “सन्ति भो भूमिज एके समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठिनो ‘आसज्चेपि करित्वा ब्रह्मचरियं चरन्ति, अभब्बा फलस्स अधिगमाय । अनासज्चेपि करित्वा ब्रह्मचरियं चरन्ति, अभब्बा फलस्स अधिगमाय । आसज्च अनासज्चेपि करित्वा ब्रह्मचरियं चरन्ति, अभब्बा फलस्स अधिगमाय । नेवासं नानासज्चेपि करित्वा ब्रह्मचरियं चरन्ति, आभब्बा फलस्स अधिगमाया’ति । इध भोतो भूमिजस्स सत्था किंवादी किमक्खायी”ति तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता आयस्मतो भूमिजत्थेरस्स तं व्याकरणं समनुजानित्वा ततुत्तरि धम्मदेसनानयो परिपूरेत्वा पकासितो ।

विस्सज्जना — तग्घ त्वं भूमिज एवं पुट्ठो एवं व्याकरमानो वुत्तवादी चेव मे होसि, न च मं अभूतेन अब्भाचिक्खसि, एवमादिना भन्ते भगवता आयस्मतो भूमिजस्स तं वचनं समनुजानित्वा “येहि केहिचि भूमिज समणा वा ब्राह्मणा वा मिच्छादिट्ठिनो मिच्छासङ्कप्पा मिच्छावाचा मिच्छाकम्मन्ता मिच्छाआजीवा मिच्छावायामा मिच्छासती मिच्छासमाधिनो, ते आसज्चेपि करित्वा ब्रह्मचरियं चरन्ति, अभब्बा फलस्स अधिगमाया”ति एवमादिना भन्ते भगवता आयस्मतो भूमिजस्स उत्तरि देसनानयो परिपूरेत्वा पकासितो ।

अनुरुद्धसुत्त

पुच्छा — अनुरुद्धसुत्तं पनावुसो कथं कं आरब्धं किस्मिं वत्थुस्मिं केन भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते पच्चकङ्गं थपतिं आरब्धं आयस्मता अनुरुद्धत्थेरेन भासितं, पच्चकङ्गो भन्ते थपति आयस्मन्तं अनुरुद्धं एतदवोच “इध मं भन्ते थेरा भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवमाहंसु ‘अप्पमाणं गहपति चेतोविमुत्तिं

भावेही'ति, एकच्चे थेरा एवमाहंसु 'महग्गतं गहपति चेतोविमुत्तिं भावेही'ति, या चायं भन्ते अप्पमाणा चेतोविमुत्तिं या च महग्गता चेतोविमुत्ति, इमे धम्मा नानत्था चेव नानाव्यञ्जना च, उदाहु एकत्था व्यञ्जनमेव नानन्ति" तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

उपक्विलेससुत्त

पुच्छा — उपक्विलेससुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — पाचीनवंसदाये भन्ते आयस्मन्तं अनुरुद्धत्थेरं आरब्भ भासितं ।

बालपण्डितसुत्त

पुच्छा — बालपण्डितसुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सम्बहुले भिक्खू आरब्भ भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता बालस्स बाललक्खणानि च बालस्स दिट्ठेव धम्मे दुक्खदोमनस्सप्पटिसंवेदना च पकासिता ।

विस्सज्जना — तीणिमानि भिक्खवे बालस्स बाललक्खणानि बालनिमित्तानि बालापदानानि । कतमानि तीणि । इध भिक्खवे बालो दुच्चिन्तितचिन्ती च होति दुब्भासितभासी च दुक्कटकम्मकारी चाति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता बालस्स बाललक्खणानि च बालस्स दिट्ठेव धम्मे दुक्खदोमनस्सप्पटिसंवेदना च पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता बालस्स सम्परायो च तत्थ निरये बालस्स दुक्खदोमनस्सपटिसंवेदना च पकासिता ।

विस्सज्जना — स खो सो भिक्खवे बालो कायेन दुच्चरितं चरित्वा वाचाय दुच्चरितं चरित्वा मनसा दुच्चरितं चरित्वा कायस्स भेदापरं मरणा अपायं दुग्गतिं विनिपातं निरयं उपपज्जतीति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता बालस्स सम्परायो च तत्थ च बालस्स निरये दुक्खदोमनस्सप्पटिसंवेदना पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता बालस्स तिरच्छानयोनियं दुक्खदोमनस्सपटिसंवेदना पकासिता ।

विस्सज्जना — सन्ति भिक्खवे तिरच्छानगता पाणा तिणभक्खा ते अल्लानिपि तिणानि सुक्खानिपि तिणानि दन्तुल्लेहकं खादन्तीति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता बालस्स तिरच्छानयोनियं दुक्खदोमनस्सप्पटिसंवेदना पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता बालेन सकिं विनिपातगतेन पुन मनुस्सत्तदुल्लभता पकासिता ।

विस्सज्जना — सेय्यथापि भिक्खवे पुरिसो एकच्छिग्गलं युगं महासमुद्धे पक्खिपेय्य, तमेनं पुरत्थिमो वातो पच्छिमेन संहरेय्याति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता बालेन सकिं विनिपातगतेन पुन मनुस्सत्तस्स दुल्लभता पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता बालस्स कदाचि करहचि दीघस्स अद्धुनो अच्चयेन मनुस्सत्तं आगतस्सपि दुक्खबहुलता पकासिता ।

विस्सज्जना — स खो सो भिक्खवे बालो सचे कदाचि करहचि दीघस्स अद्धुनो अच्चयेन मनुस्सत्तं आगच्छतीति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता बालस्स कदाचि करहचि दीघस्स अद्धुनो अच्चयेन मनुस्सत्तं आगतस्सपि दुक्खबहुलता पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता पण्डितस्स पण्डितलक्खणानि च पण्डितस्स दिट्ठेव धम्मे सुखसोमनस्सप्पटिसंवेदना च पकासिता ।

विस्सज्जना — तीणिमानि भिक्खवे पण्डितस्स पण्डितलक्खणानि पण्डितनिमित्तानि पण्डितापदानानि । कतमानि तीणि । इध भिक्खवे पण्डितो सुचिन्तितचिन्ती च होति सुभासितभासी च सुकतकम्मकारी चाति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता

पण्डितस्स पण्डितलक्खणानि च दिट्ठेव धम्मे पण्डितस्स सुखसोमनस्सप्पटिसंवेदना च पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता पण्डितस्स सम्परायो च तत्थ सग्गे सुखसोमनस्सप्पटिसंवेदना च पकासिता ।

विस्सज्जना — स खो सो भिक्खवे पण्डितो कायेन सुचरितं चरित्वा वाचाय मनसा सुचरितं चरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगतिं सग्गं लोकं उपपज्जतीति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता पण्डितस्स सम्परायो च सग्गे च पण्डितस्स सुखसोमनस्सप्पटिसंवेदना पकासिता ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता पण्डितस्स कदाचि करहचि दीघस्स अद्धुनो अच्चयेन मनुस्सत्तं आगतस्सपि सुखबहुलता पकासिता ।

विस्सज्जना — स खो सो भिक्खवे पण्डितो सचे कदाचि करहचि दीघस्स अद्धुनो अच्चयेन मनुस्सत्तं आगच्छति, यानि तानि उच्चाकुलानि खत्तियमहासालकुलं वा ब्राह्मणमहासालकुलं वा गहपतिमहासालकुलं वा तथारूपे कुले पच्चाजायतीति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता पण्डितस्स कदाचि करहचि दीघस्स अद्धुनो अच्चयेन मनुस्सत्तं आगतस्सपि सुखबहुलता पकासिता ।

चूळकम्मविभङ्गसुत्त

पुच्छा — तेनावुसो जानता पस्सता... पे०... सम्मासम्बुद्धेन चूळकम्मविभङ्गसुत्तं कत्थ कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — सावत्थियं भन्ते सुभं माणवं तोदेय्यपुत्तं आरब्भ भासितं । सुभो भन्ते माणवो तोदेय्यपुत्तो भगवन्तं उपसङ्कमित्वा एतदवोच “को नु खो भो गोतम हेतु को पच्चयो, येन मनुस्सानंयेव सतं मनुस्सभूतानं दिस्सन्ति हीनप्पणीतता । दिस्सन्ति हि भो गोतम मनुस्सा अप्पायुका, दिस्सन्ति दीघायुका । दिस्सन्ति बक्खाबाधा, दिस्सन्ति

अप्पाबाधा । दिस्सन्ति दुब्बण्णा, दिस्सन्ति वण्णवन्तो । दिस्सन्ति अप्पेसक्खा, दिस्सन्ति महेसक्खा । दिस्सन्ति अप्पभोगा, दिस्सन्ति महाभोगा । दिस्सन्ति नीचकुलीना, दिस्सन्ति उच्चाकुलीना । दिस्सन्ति दुप्पज्जा, दिस्सन्ति पज्जवन्तो । को नु खो भो गोतम हेतु को पच्चयो, येन मनुस्सानंयेव सतं मनुस्सभूतानं दिस्सन्ति हीनप्पणीतता”ति तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता सत्तानं दीघायुकअप्पायुकसंवत्तनककम्मनि विभजित्वा पकासितानि ।

विस्सज्जना — इध माणव एकच्चो इत्थी वा पुरिसो वा पाणातिपाती होति, लुद्धो लोहितपाणि हतपहते निविट्ठो अदयापन्नो पाणभूतेसूति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता अप्पायुकदीघायुकसंवत्तनकानि कम्मनि विभजित्वा पकासितानि ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता सत्तानं अप्पाबाधबद्धाबाधसंवत्तनककम्मनि विभजित्वा पकासितानि ।

विस्सज्जना — इध माणव एकच्चो इत्थी वा पुरिसो वा सत्तानं विहेट्ठकजातिको होति पाणिना वा लेड्डुनावा दण्डेनवा सत्थेन वाति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता सत्तानं अप्पाबाधबद्धाबाधसंवत्तनककम्मनि विभजित्वा पकासितानि ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता सत्तानं सुवण्णदुब्बण्णसंवत्तनककम्मनि विभजित्वा पकासितानि ।

विस्सज्जना — इध माणव एकच्चो इत्थी वा पुरिसो वा कोधनो होति उपायासबहुलो, अप्पम्पि वुत्तो समानो अभिसज्जति कुप्पति ब्यापज्जति पतिट्ठियति, कोपञ्च दोसञ्च अप्पच्चयञ्च पातुकरोतीति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता सत्तानं सुवण्णदुब्बण्णसंवत्तनककम्मनि विभजित्वा पकासितानि ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता सत्तानं महेसक्ख अप्पेसक्खसंवत्तनककम्मनि विभजित्वा पकासितानि ।

विस्सज्जना — इध माणव एकच्चो इत्थी वा पुरिसो वा इस्सामनको होति, परलाभसक्कार गरुकार माननवन्दन पूजासु इस्सति उपदुस्सति इस्सं बन्धतीति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता सत्तानं अप्पेसक्खमहेसक्खसंवत्तनकानि कम्मनि विभजित्वा पकासितानि ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता महाभोगअप्पभोगसंवत्तनककम्मनि विभजित्वा पकासितानि ।

विस्सज्जना — इध माणव एकच्चो इत्थी वा पुरिसो वा न दाता होति, समणस्स वा ब्राह्मणस्स वा अन्नं पानं वत्तं यानं मालागन्ध विलेपनं सेय्यवसथपदीपेय्यन्ति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता महाभोगअप्पभोगसंवत्तनककम्मनि विभजित्वा पकासितानि ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता सत्तानं उच्चाकुलीन नीचकुलीनसंवत्तनककम्मनि विभजित्वा पकासितानि ।

विस्सज्जना — इध माणव एकच्चो इत्थी वा पुरिसो वा थद्धो होति अतिमानि अभिवादेतब्बं न अभिवादेति, पच्चुट्ठातब्बं न पच्चुट्ठेति, आसनारहस्स न आसनं देति, मग्गारहस्स न मग्गं देति, सक्कातब्बं न सक्करोति, गरुकातब्बं न

गरुकरोति, मानेतब्बं मानेति, पूजेतब्बं न पूजेतीति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता सत्तानं उच्चाकुलीन नीचकुलीनसंवत्तनककम्मानि विभजित्वा पकासितानि ।

पुच्छा — कथञ्चावुसो तत्थ भगवता सत्तानं महापज्जदुप्पज्जसंवत्तनककम्मानि विभजित्वा पकासितानि ।

विस्सज्जना — इध माणव एकच्चो इत्थी वा पुरिसो वा समणं वा ब्राह्मणं वा उपसङ्गमित्वा न परिपुच्छिता होति “किं भन्ते कुसलं, किं अकुसलं । किं सावज्जं, किं अनवज्जं । किं सेवितब्बं, किं न सेवितब्बं । किं मे करीयमानं दीघरत्तं अहिताय दुक्खाय होति, किं वा पन मे करीयमानं दीघरत्तं हिताय सुखाय होती”ति एवमादिना भन्ते तत्थ भगवता सत्तानं महापज्जदुप्पज्जसंवत्तनककम्मानि विभजित्वा पकासितानि ।

इन्द्रियभावनासु

पुच्छा — इन्द्रियभावनासुत्तं पनावुसो भगवता कत्थ कं आरब्भ किस्मिं वत्थुस्मिं भासितं ।

विस्सज्जना — गजङ्गलायं भन्ते उत्तरं नाम माणवं पारासिवियन्तेवासिं आरब्भ भासितं, उत्तरो भन्ते माणवो पारासिवियन्तेवासी भगवता पुट्ठो भगवन्तं एतदवोच “इध भो गोतम चक्खुना रूपं न पस्सति, सोतेन सद्दं न सुणाति । एवं खो भो गोतम देसेति पारासिवियो ब्राह्मणो सावकानं इन्द्रियभावन”न्ति । तस्मिं भन्ते वत्थुस्मिं भासितं ।